

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ORIJENTALNU FILOLOGIJU
KATEDRA ZA TURSKE JEZIK I KNJIŽEVNOST

Leksika i frazeologizmi semantičkog polja „vremenske prilike“ u turskom jeziku

MAGISTARSKI RAD

Mentorica:
prof.dr. Kerima Filan

Studentica:
Ajla Topčagić

April, 2024

UNIVERSITY OF SARAJEVO
FACULTY OF PHILOSOPHY
DEPARTMENT OF ORIENTAL PHILOLOGY
CHAIR OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

Lexicon and Phraseology of the Semantic Field "Weather Conditions" in the
Turkish Language
MASTER THESIS

Supervisor:
Prof. Dr. Kerima Filan

Student:
Ajla Topčagić

April, 2024

Sažetak

Ovaj rad istražuje upotrebu leksike i frazeologizama povezanih s vremenskim prilikama u turskom i bosanskom jeziku. Kroz detaljnu analizu kontekstualnih primjera svrstanih u semantičke grozdove radi lakšeg praćenja rad pruža dublje razumijevanje pojma ili izraza. Istraženo je kako se meteorološke pojave opisuju i izražavaju u oba jezika. Kroz ovu analizu, istaknute su zanimljivosti, razlike i sličnosti u načinu opisivanja meteoroloških pojava u oba jezika. Posebna pažnja posvećena je razumijevanju kako se specifični izrazi koriste u svakom jeziku i kako se razlikuju u preciznosti i konstrukciji rečenica. Na kraju rada, izrađen je pojmovnik koji sumira ključne leksičke jedinice i njihove prijevode.

Ključne riječi: leksika, frazeologija, vremenske prilike, turski jezik, bosanski jezik, meteorološke pojave, analiza, komparacija.

Summary

This paper explores the use of vocabulary and phraseology related to weather conditions in Turkish and Bosnian language. Through a detailed analysis of contextual examples categorized into semantic clusters for easier overview, the study provides a deeper understanding of terms and expressions. It investigates how meteorological phenomena are described and expressed in both languages. Through this analysis, peculiarities, differences, and similarities in describing meteorological occurrences in both languages are highlighted. Special attention is given to understanding how specific expressions are employed in each language and how they differ in precision and sentence construction. Finally, a glossary summarizing key lexical units and their translations is provided at the end of the paper.

Key words: lexis, phraseology, weather conditions, turkish language, bosnian language, meteorological phenomena, analysis, comparison.

Sadržaj

UVOD	3
O KORPUSU	4
IMENICA <i>BASINÇ</i>	5
Pridjev <i>basınçlı</i>	6
IMENICA <i>BULUT</i>	7
Pridjev <i>bulutlu</i>	8
Glagol <i>bulutlanmak</i>	10
.....	11
IMENICA <i>ÇIĞ</i>	11
IMENICA <i>FIRTINA</i>	13
IMENICA <i>GÖK GÜRÜLTÜSÜ</i>	15
IMENICA <i>GÜNEŞ</i>	15
IMENICA <i>HAVA</i>	16
IMENICA <i>KAR</i>	22
IMENICA <i>RÜZGAR</i>	25
Pridjev <i>rüzgarlı</i>	28
IMENICA <i>SAĞANAK</i>	29
IMENICA <i>SICAKLIK</i>	31
IMENICA <i>YAĞIŞ</i>	36
Glagol <i>yağmak</i>	41
Pridjevi	41
IMENICA <i>YAĞMUR</i>	43
Pridjev <i>yağmurlu</i>	46
POJMOVNIK.....	48
A	48

B	48
Ç	49
D	49
E	50
F.....	50
G.....	50
H.....	51
I.....	52
K.....	52
L	53
M.....	53
N.....	53
Ö.....	53
P.....	53
R	54
S.....	54
Ş.....	54
T	55
Y	55
Z	56
ZAKLJUČAK	57
LITERATURA.....	59

Popis slika i tablica

Slika 1. Lentikularni oblak u Bursi, izvor: Mustafa Bikeç - Anadolija.....	8
Tablica 1. Beaufortova skala	27

UVOD

Vremenske prilike su važna tema koja se često javlja u svakodnevnim razgovorima. Upravo iz toga se rodila ideja za ovim radom. Istražit će se kako se vremenske prilike izražavaju i opisuju na turskom jeziku. Cilj ovoga rada je prikazati leksiku i frazeologizme koji se koriste za izražavanje vremenskih prilika u turskom jeziku. Leksika i frazeologizmi će se prikupljati iz sredstava javnog informisanja (novine, TV, web portali). Prikupljena građa bit će klasificirana prema semantičkom polju na koje se odnosi. Unutar te klasifikacije pokazat će se vrste izraza – leksema i jezičkih sklopova kojima se iskazuju vremenske prilike. Za svaki obrađeni primjer ponudit će se značenje na bosanskom jeziku. Poneki primjer koji je stvarao zabunu je dodatno objašnjen. Očekuje se da to bude materijal za buduće uporedne analize leksike i frazeologizama u turskom i bosanskom jeziku.

Metodologija ovog rada obuhvata kombinaciju kvalitativnih, kvantitativnih, deskriptivnih i kontrastivnih metoda. Analiza podataka usmjerena je na analiziranje i uspoređivanje rasporeda, izbora leksika i sintaksičkih karakteristika i sredstava kojima se izražavaju vremenske prilike u dva jezika, kako bi se zatim istakle sličnosti i razlike među njima. Primjeri su razvrstani abecednim redom praveći semantičke grozdove radi lakšeg praćenja i analize. Neki od pojmova nisu obilovali dovoljnim materijalom za konstrukciju semantičkih grozdova, te se stoga oni mogu pronaći u pojmovniku smještenom na kraju rada.

Proveli smo nekoliko mjeseci prateći vremenske prognoze preko televizijskih kanala, novina i web portala, te je rezultat tog rada pojmovnik izraza o vremenskim prilikama u kojem su sakupljene riječi i izrazi o vremenu. Ovaj pojmovnik bi trebao biti koristan izvor informacija za one koji se žele detaljnije upoznati sa ovom tematikom.

O KORPUSU

U svrhu pisanja ovog rada prikupljali smo građu iz različitih izvora kako bismo izradili pojmovnik. Korisnički Meteorološkog zavoda Turkiye na mreži X (dosadašnji Twitter), kao najpouzdaniji korpus, bio je izvor korisnih informacija koje su bile potrebne za izradu rada. Web portali poput *CNN Türk*, *En Son Haber* i *Haber Türk* su se pokazali korisnim u tom pogledu jer su omogućili pristupanje aktuelnim vijestima i informacijama. Pored web portala, također su korišteni televizijski kanali poput *CNN Türk* i *NTV*, koji su imali live prijenose na YouTubeu. Gledanje vijesti uživo na turskom jeziku bilo je od velike pomoći u poboljšanju razumijevanja opisa vremenskih prilika i povećanju vokabulara. Uz to, novine poput *Sabaha*, *Hurriyeta* i *Sözcü* bile su od velike pomoći. Novine *Hürriyet* i novine *Sözcü* su dostupne putem mobilne aplikacije.

Za prikupljanje materijala u ovom istraživanju, vremenski period obuhvatio je pet mjeseci, od početka januara 2023. do kraja maja 2023. Ovaj period je odabran kako bi se obuhvatile različite sezone i različiti vremenski uvjeti koji se mogu javiti tokom tog perioda. Prikupljanje materijala u ovom vremenskom rasponu omogućuje nam da dobijemo široku sliku o leksici i frazeologizmima koji se koriste za izražavanje vremenskih prilika u turskom jeziku u različitim dijelovima godine.

Korištenje online izvora za prikupljanje građe i informacija u naučnim istraživanjima postaje sve češće uz razvoj tehnologije. Uz pravilnu upotrebu ovih izvora, moguće je postići bogatstvo znanja i razumijevanja koje može biti korisno u mnogim područjima, a najviše u svakodnevnom životu.

IMENICA BASINÇ

Imenica *basınç* ima sljedeća značenja, a to su **basınç**, +c1 *im. fiz.* pritisak. - **anahtar** *fiz.* ventil za regulisanje gasa. - **boynu meteor.** nizak pritisak između dva anticiklona. - **duyumu psih**, čulo dodira. - **odası pom**, kompresiona komora. - **ölçüm fiz.** jedinica za mjerenje zračnog pritiska. - **tedavisi** aparaturna limfna drenaža, presoterapija. - **yapmak** vršiti pritisak.

U primjerima ova imenica se javlja sa svojim pridjevima a istovremeno su ti pojmovi važni meteorološki termini, npr:

Alçak basınç – nizak pritisak, ciklona

Primjer: Meteoroloji Dairesi'nin 01 Mayıs– 06 Mayıs tarihlerini kapsayan hava tahmin raporuna göre, bölgenin **alçak basınç** sistemiyle ilk günleri sıcak diğer günlerde üst atmosferdeki serin ve nispeten nemli hava kütesinin etkisi altında kalması bekleniyor.

Prijevod: Prema izvještaju o vremenskoj prognozi Meteorološkog zavoda za period od 1. do 6. maja, očekuje se da će prvih dana područje biti pod utjecajem niskog pritiska zraka te će biti toplo, dok će u ostalim danima biti pod utjecajem hladne i relativno vlažne zračne mase u gornjem dijelu atmosfere.

Ovaj pojam u rječniku TDK može se pronaći pod pridjevom *alçak*, a ponudit će značenje *nizak pritisak*. U izvještajima o vremenskoj prognozi radiotelevizijskih programa u Bosni i Hercegovini češće se upotrebljava pojam *ciklona* za ovu pojavu. Onda kada se upotrebljava *nizak pritisak* govori se o tome kako će određeno područje *biti pod utjecajem niskog pritiska*.

Atmosfer basıncı – atmosferski pritisak, pritisak zraka

Primjer: 39 dakika önce hava alanında hava durumu: +8°C, çok bulutlu, **atmosfer basıncı** normal ölçüler içinde.

Prijevod: Vrijeme na aerodromu prije 39 minuta: +8°C, oblačno, normalan atmosferski pritisak.

Atmosferski pritisak je pritisak koji izaziva težina zraka iznad bilo kojeg dijela Zemljine površine. Povećanjem nadmorske visine atmosferski pritisak se smanjuje. Kako možemo vidjeti, u primjerima smo naišli na upotrebu termina *atmosfer basıncı*, ali ne i na *hava basıncı* koji je isto tako frekventan.

Yüksek basınç – visok pritisak, anticiklona

Primjer: Yurdumuz ve Avrupa uzun süredir **yüksek basıncın** etkisinde yüksek basınçlı havalarda meteorolojik sakinlik yaşanmaktadır.

Prijevod: U našoj zemlji i u Evropi već duže vrijeme traje meteorološka stabilnost u područjima koji su pod utjecajem visokog pritiska.

Termin *alçak basınç* u rječniku TDK možemo pronaći pod pridjevom *yüksek*, a ponudit će značenje *visok pritisak*, odnosno *anticiklona*. I za ovaj primjer važi konstatacija da se u bh. medijima više upotrebljava pojam *anticiklona* u odnosu na *visok pritisak*.

Pridjev *basınçlı*

Jedini primjer u kojem se pojavljuje pridjev *basınçlı* – s *pritisakom* jeste upravo ovaj. Već prethodno objašnjeni pojam *yüksek basınç + lı* je atribut za imenicu *havalarda*.

Primjer: Yurdumuz ve Avrupa uzun süredir yüksek basıncın etkisinde yüksek **basınçlı** havalarda meteorolojik sakinlik yaşanmaktadır.

Prijevod: U našoj zemlji i u Evropi već duže vrijeme traje meteorološka stabilnost na područjima koji su pod utjecajem visokog pritiska.

U ovom primjeru treba naglasiti razliku između turskog i bosanskog jezika u izboru leksike. U turskoj rečenici koristi se konstrukcija "yüksek basıncın etkisinde yüksek basınçlı havalarda", a doslovan prijevodni ekvivalent u bosanskom bi bio: *pod utjecajem visokog pritiska u okolini visokog pritiska*. Razlike u izboru leksike mogu proizići iz stilskih preferencija ili prilagođavanja ciljanoj publici. Bosanski jezik često preferira jednostavnost, kao što se može vidjeti u prijevodu *područja koji su pod utjecajem visokog pritiska*, dok turski može koristiti specifičnije izraze, odražavajući tehničke ili detaljnije pojedinosti. Interesantno je i to da imenica *hava* u konačnom prijevodu glasi *područje*. U TDK rječniku, imenica *hava* ima dosta značenja, uključujući prvobitna značenja *zrak*, *atmosfera* a navode se i prijevodi *ambijent*, *okolina* što je oslonac za konačni prijevod.

IMENICA *BULUT*

Za imenicu *bulut* u rječniku TDK možemo pronaći sljedeća značenja: **bulut im. 1.** oblak. **2. fig.** tuga, žalost, potištenost. - **gibi** trešten pijan, pijan kao klen. -**tan/rüzgârdan/havadan nem kapmak** biti preosjetljiv; biti veoma sumnjičav.

Ova imenica se samostalno u obliku množine pojavljuje u sljedećem primjeru:

Primjer: Ege Bölgesinde gökyüzü parçalı bulutlu, iç kentlerde ise **bulutlar** yoğunlaşabiliyor.

Prijevod: Na području regije Ege je djelomično oblačno dok u unutrašnjosti može doći do povećanja naoblake.

Imenica *bulut* se pojavljuje u funkciji subjekta za glagol *yoğunlaşabilmek* što je karakteristično za rečenice u turskom jeziku kojima se izražava meteorološko vrijeme, za razliku od bosanskog jezika. Zašto je to tako? U turskom jeziku vršitelj radnje je prirodna pojava ili prirodna sila¹, a u bosanskom subjekt je izostavljen te se na taj način vršitelj radnje predstavlja kao nešto neodređeno. Ovaj primjer nam jasno pokazuje tu razliku.

Nadalje, upotreba jednine ili množine imenice ovisi o specifičnostima opisa ili atmosferskih uvjeta koje govornik želi prenijeti. Ako želi izraziti da nema oblaka, koristit će jedninu, npr. *Bugün gökyüzünde tek bir **bulut** yok.* - *Danas nema ni jednog oblaka na nebu.* Ako želi opisati prisutnost ili gustoću oblaka, koristit će množinu kao što je slučaj u primjeru *bulutlar yoğunlaşabiliyor.*

Meteorološki termin u kojem se pojavljuje imenica *bulut* kao konstitutivni element:

Mercek bulutları – lećasti/lentikularni oblaci

Primjer: Meteoroloji Genel Müdürlüğünün internet sitesinde yer alan bilgiye göre, **mercek bulutları**, engebelerden kaynaklanan rüzgar dalgalanmalarının bir sonucu olarak oluşuyor ve engebenin kuytu tarafında aşağı doğru hareketli türbülansın olduğunu gösteriyor.

Prijevod: Prema informacijama na internet stranici Državnog meteorološkog zavoda, lentikularni oblaci nastaju kao posljedica udara vjetra koji je izazvan reljefom i ukazuju na to da na strani zavjetrine postoji turbulencija koja se kreće naniže.

¹ Ekrem, Čaušević; Barbara, Kerovec, *Turski i hrvatski u usporedbi i kontrastiranju: Sintagma i jednostavna rečenica*, str. 117.

Ova vrsta oblaka postala je poznata široj javnosti nakon što se na nebu pojavila u Bursi januara 2023. godine te se s toga, neizbježno, ovaj termin pojavio među primjerima.

Slika 1. Lentikularni oblak u Bursi, izvor: Mustafa Bikeç - Anadolija

Pridjev *bulutlu*

Pridjev *bulutlu* što znači *oblačno* javlja se uz sljedeće imenice:

Deprem bölgesi – područje zahvaćeno zemljotresom

Primjer: Yarın **deprem bölgesi** bulutlu.

Prijevod: Sutra je oblačno na području zahvaćenom zemljotresom.

U prognozama programa bosanskohercegovačkih radiotelevizija, kada se govori o sličnim situacijama, upotrebljavaju se izrazi poput „u Krajini će biti sunčano“, „**na području** sjeverne Bosne **će biti** oblačno“ i sl. dok turski jezik preferira konstrukcije „Sutra **je područje** zahvaćeno zemljotresom **oblačno.**“ što bi bio doslovan prijevod primjera. Isto vrijedi i za sljedeće primjere:

Gökyüzü – nebo

Primjer: Ege Bölgesinde **gökyüzü** parçalı bulutlu.

Prijevod: Nebo iznad područja Ege-a je djelomično oblačno.

Hava - vrijeme

Primjer: Akdeniz Bölgesinde yağış yok, parçalı az bulutlu bir **hava** hakim.

Prijevod: Na području Mediterana nema padavina, vlada mjestimično oblačno vrijeme.

U ovom primjeru zanimljivo je uočiti da i turski i bosanski jezik koriste sličnu leksiku i raspored riječi pri opisivanju meteoroloških uvjeta. Turski izraz *hava hakim* ima svoj odgovarajući ekvivalent u bosanskom jeziku izražen doslovnim prijevodom *vrijeme vlada*. Ova sličnost u izboru riječi i strukturi rečenice ukazuje na zajedničke jezičke karakteristike kada se opisuju vremenske prilike u oba jezika.

Pridjev *bulutlu* je korišten i uz sljedeće priloge:

Az – malo

Primjer: Bölgemiz genelinde havanın **az** bulutlu ve açık geçeceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Očekuje se da će vrijeme u većini regije biti sa malo naoblake i sunčano.

Çok – jako

Primjer 1: Konya - Parçalı ve **çok** bulutlu, aralıklı yağmur ve karla karışık urlurlu, yüksekleri kar yağışlı.

Prijevod: Konya – Djelomična do jaka naoblaka, povremena kiša i susnježica, na visinama snijeg.

Primjer 2: 39 dakika önce hava alanında hava durumu: +8°C, **çok** bulutlu, atmosfer basıncı normal ölçüler içinde.

Prijevod: Vrijeme na aerodromu prije 39 minuta: +8°C, jako oblačno, normalan atmosferski pritisak.

Pojavljuje se i uz pridjev:

Parçalı - djelomično

Primjer: İç Anadolu Bölgesinin doğu kesimlerinde Sivas dolaylarında karla karışık yağmur etkili oluyor. Bölgenin kalanında ise hava **parçalı** bulutlu.

Prijevod: U istočnom dijelu unutrašnjosti Anadolije oko Sivasa pada kiša sa snijegom. Na ostatku ovog područja je djelomično oblačno.

Javlja se i kombinacija pridjeva i priloga **parçalı az bulutlu:**

Primjer: Akdeniz Bölgesinde yağış yok, **parçalı az bulutlu** bir hava hakim.

Prijevod: Na području Mediterana nema padavina, vlada mjestimično manje oblačno vrijeme.

Glagol *bulutlanmak*

Ovaj denominalni glagol u značenju *naoblačiti se* pojavljuje se svega dva puta, i to uz imenicu *hava*.

Primjer 1: Ankara: Yarın hava **bulutlanacak**, akşam yağmur var.

Prijevod: Ankara: Sutra će se (vrijeme) naoblačiti, uvečer je kiša.

Primjer 2: Hava biraz **bulutlanıyor**.

Prijevod: Malo se naoblačuje.

Ovdje je važno istaknuti da se u turskom pojavljuje imenica *hava* kao subjekat uz glagol *bulutlanmak*, dok se u našem jeziku imenica može izostaviti. Kao što je prethodno navedeno kod primjera za imenicu *bulut*, u turskom jeziku vršitelj radnje je prirodna pojava ili prirodna sila, dok se u bosanskom jeziku on može i izostaviti. U turskom jeziku se ne može izostaviti subjekt u ovakvim rečenicama jer one tada prestaju biti gramatične, osim ako se radi o situacijskoj uključenosti sagovornika.

Iz ovog glagola se pojavljuje i glagolska imenica *bulutlanma*:

Primjer: Alçak basınç, kayda değer bir **bulutlanma** yok, yağışsız.

Prijevod: Nizak pritisak, nema značajnijeg naoblačenja, bez padavina.

Bezličnim predikativom *var (ima, postoji, nalazi se)* izražava se postojanje i nalaženje nekog entiteta na/u kakvu mjestu ili prostoru, u doslovnome ili prenesenom značenju. Antoniman mu je oblik *yok (nema, ne postoji, ne nalazi se)*² kojem je vršitelj radnje imenica *bulutlanma*. Zanimljiv je atribut ove imenice koji se sastoji od imenice *kayıt* što znači *upisivanje, bilježenje, upis, zavođenje (u knjige)* a koja je dopuna participu na -r glagola *değmek* čije je značenje *biti vrijedan*.

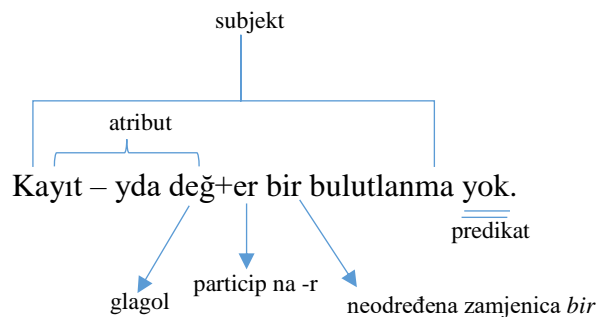
² Ekrem, Čaušević; Barbara, Kerovec, *Turski i hrvatski u usporedbi i kontrastiranju: Sintagma i jednostavna rečenica*, str. 56.

Imenica *kayıt* je riječ arapskog porijekla koja ima ubačen interkalarni vokal *ı* radi razbijanja finalne konsonantske skupine koju turski jezik ne tolerira. To izgleda ovako:

قَیْد - *kayt* > kay + ı + t.

U ovoj imenici došlo je do obezvučavanja posljednjeg fonema, tj. prelaska konsonanta *d* u *t*. No, onda kada se fonem nađe između dva vokala, u ovom slučaju između interkalarnog *ı* i sufiksa za dativ *a* konsonant *t* će se opet ozvučiti a istovremeno dolazi do ispadanja interkalarnog vokala: kay + ı + t < d + a = kayda.

U ovom primjeru dopuna glagola *değmek* je dativ imenice, a sam je u obliku *participa na -r* koji ima atributnu funkciju. Prikaz ove konstrukcije je sljedeći:

IMENICA ÇIĞ

Ova imenica ima sljedeća značenja: **çığ** *im.* **1.** lavina, nanos, odron. **2.** nar pregrada, paravan. - **düşmek** (s)kotrljati se (o lavini). – **düşmesi** odron. – **tehlikesi** opasnost od lavine. – **havası** pustinjska klima.

Upotrijebljena samostalno imenica *çığ* se često pojavljivala u skoro pa identičnim primjerima kada se govori o ekstremnim vremenskim uvjetima. Iz tog razloga naveden je jedan primjer:

Çığ – lavina

Primjer: **Çığ** ... gibi aşırı hava olayları Türkiye'de 2015'ten 2022'ye olmak üzere, son 8 yılda rekor seviyede arttı.

Prijevod: Ekstremne vremenske nepogode poput ... lavine u posljednjih 8 godina, od 2015. do 2022. godine u Turskoj su porasli na rekordnom nivou.

Çiğ se generalno koristi za opisivanje same lavine, bez naglaska na trenutku pada. Ovaj izraz se odnosi na masu snijega, leda i drugih materijala koji se sruše sa strane planine ili padine uslijed prirodnih uzroka, kao što su promjene u temperaturi ili druge atmosferske promjene. Zašto se o ovom govori bit će jasno nakon sljedećeg primjera.

Ostali meteorološki termini sa imenicom *çiğ*:

Çiğ düşmesi – odron, lavina

Primjer: Doğu Karadeniz ile Doğu Anadolu'da lodos etkili olurken **çiğ düşmesi** ve toz taşımına karşı uyarı yapıldı.

Prijevod: Kako je na jugoistoku Crnomorske regije i istočne Anadolije aktivan jugo dato je upozorenje za lavinu i prašinu u zraku.

U prijevodu ova konstrukcija znači *lavina* isto kao i samostalno *çiğ*, no u turskom jeziku ono ipak ima nijanse u značenju. *Çiğ düşmesi* doslovno znači *padanje lavine*, tj. pokretanje lavine. Ovaj izraz se koristi da označi trenutak ili akt samog pokretanja iste. Dakle, dok se *çiğ düşmesi* fokusira na sam trenutak pokreta lavine, *çiğ* se odnosi na samu lavinu kao fenomen ili pojavu.

Çiğ tehlikesi – opasnost od lavine

Primjer: Doğu Karadeniz'in iç kesimleri ile Doğu Anadolu'nun eğimli ve yüksek kesimlerinde **çiğ tehlikesi** riski bulunmaktadır.

Primjer: Opasnost od lavina postoji u unutrašnjim dijelovima istočne Crnomorske regije te na brdovitim i visokim predjelima istočne Anadolije.

Izraz *çiğ tehlikesi* na turskom jeziku prevodi se kao *opasnost od lavina* na bosanski. Ovaj izraz se koristi da označi situaciju ili područje koje je izloženo riziku od lavina. U svakom slučaju, kada se koristi izraz *opasnost od lavina* u bosanskom, obično se misli na potencijalne rizike i mjere opreza koje treba preduzeti kako bi se izbjegle opasnosti po ljude, imovinu ili infrastrukturu zbog mogućeg pokretanja lavine.

IMENICA *FIRTINA*

Imenica *firtina* ima sljedeća značenja: **firtina** *im. ital.* **1.** oluja; bura. **2.** *fig.* poteškoća. **3.** *fig.* zbunjenost, pometenost. **çıkmak** početi, počinjati puhati (o jakom vjetru). - **nın etkisi** utjecaj oluje. - **gibi I** odjednom i brzo; **II**) nagao, užurban. - **kopmak 1**) (raz)bjesniti se (o oluji); **2) fig.** izbiti (o svađi). - **nın hızı** brzina oluje. - **patlamak** razbjesniti se (o oluji). - **uğrağı** mjesto gdje su oluje česta pojava. - **uyarısı** upozorenje za oluju. - **ya yakın rüzgâr** *meteor.* olujni vjetar.

Imenica *firtina* upotrijebljena samostalno pojavljuje se u sljedećem primjeru:

Firtina – oluja

Primjer: 6 Şubat'taki Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen Hatay'ın İskenderun ilçesinde, etkili olan sağanak yağış ve **firtina** hayatı olumsuz etkiledi.

Prijevod: U općini Iskenderun u Hataju, koji je bio pogođen zemljotresom sa epicentrom u Kahramanmaraşu 6. februara, jaka kiša i oluja otežali su svakodnevni život.

Imenica *firtina* upotrijebljena sa pridjevom:

Tam firtina - orkanski vjetar

Primjer: Rüzgarın batısında kuvvetli ve firtina (60-80 km/saat), İstanbul'un Avrupa yakasında yer yer **tam firtina** (80- 100 km/saat) şeklinde eseceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Pretpostavlja se da će na zapadu puhati jaka oluja (60-80 km/h), a na evropskoj strani Istanbula mjestimično orkanski vjetar (80-100 km/h).

Tam firtina na turskom jeziku znači *prava* ili *potpuna oluja*. Pridjev *tam* stavlja poseban naglasak na snagu i ozbiljnost oluje. Prijevodni ekvivalent ove konstrukcije na bosanski jezik bio bi *orkanski vjetar*.

Meteorološki termini u kojima je imenica *firtina* sastavni dio:

Firtinanın hızı – brzina oluje

Primjer: **Firtinanın hızının** saatte 90 km'yi bulacağı öğrenildi.

Prijevod: Saznaje se da će brzina oluje dostići 90 km/h.

Fırtınanın etkisi – utjecaj oluje

Primjer: **Fırtınanın**, yarın (Pazartesi) akşam saatlerinde batısında, Salı günü (21.03.2023) günün ilk saatlerinde doğusunda **etkisini** kaybetmesi beklenmektedir.

Prijevod: Očekuje se da će oluja sutra uvečer (ponedjeljak) izgubiti utjecaj na zapadu, a na istoku početkom utorka (21.03.2023.).

Fırtına uyarısı – upozorenje o oluji

Primjer: Önümüzdeki günlerde kar yağışının beklenmemesiyle birlikte Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nden, Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Balıkesir ve Çanakkale için turuncu renk kodu ile şiddetli rüzgar ve fırtına uyarısı yapıldı.

Prijevod: S obzirom na očekivane snježne padavine u narednim danima, Državni Meteorološki zavod je izdao narandžasto upozorenje za jak olujni vjetar i oluju za Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Balıkesir i Çanakkale.

Kum fırtınası – pješčana oluja

Primjer: Şiddetli yağış-sel, fırtına, dolu, orman yangını, kar, cıg, yıldırım düşmesi, kuraklık, don, yüksek sıcaklık, heyelan, hortum, sis, şiddetli soğuk ve **kum fırtınası** gibi aşırı hava olayları, Türkiye'nin birçok bölgesinde hem can hem de mal kayıplarına yol açtı.

Prijevod: Ekstremne vremenske nepogode kao što su obilne kiše, poplave, oluje, grad, šumski požari, snijeg, lavine, udari groma, suša, mraz, visoke temperature, odroni, tornado, magla, jake hladnoće i pješčana oluja su uzrokovali gubitke ljudskih života i materijalne štete u mnogim dijelovima Turske.

IMENICA GÖK GÜRÜLTÜSÜ

Imenica *grmljavina* ima semantički ekvivalent u sintagmi koja se sastoji iz imenice *gürültü* u značenju *buka* koja je upravni član sintagme i imenice *gök* u značenju nebo koja u *sintagmi* ima funkciju determinatora. Dakle, u turskom jeziku nema samostalne imenice za *grmljavinu* kao u našem jeziku.

Gök gürültüsü – grmljavina

Primjer: Batı kentlerde bu yağışlara **gök gürültüleri** de eşlik ediyor.

Prijevod: U zapadnim gradovima ove padavine su praćene grmljavinom.

IMENICA GÜNEŞ

Imenica *güneş* ima sljedeća značenja: **güneş im.** 1. *astr:* Sunce. 2. sunčeva svjetlost i toplota – **açmak** pojaviti se, pojavljivati se iza oblaka (o Suncu). – **batmak** zaći, zalaziti (o Suncu). – **doğmak** – izaći, izlaziti, roditi se, rađati se (o Suncu).

Imenica *güneş* se u primjerima pojavljuje svega dva puta:

Primjer: **Güneşten** gelen radyason miktarı Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu'da yoğun yağış nedeniyle düştü.

Prijevod: Količina sunčeve radijacije je zbog obilnih kiša opala u Crnomorskoj regiji, unutrašnjoj Anadoliji i na Istoku.

Primjetna je razlika u konstrukcijama i izboru leksike između turskog i bosanskog jezika u ovom primjeru. Naime, u turskom jeziku koristi se konstrukcija *güneşten gelen radyason miktarı* – doslovno *količina sunčeve radijacije koja dolazi iz Sunca*. Ova konstrukcija detaljnije opisuje izvor sunčeve radijacije. S druge strane, u bosanskom jeziku nema potrebe za takvu detaljnu konstrukciju, jer se izvor podrazumijeva, te se s toga često opisuju sažetije kao npr. *količina sunčeve radijacije*.

Primjer: Efes: **Güneşe** aldanılmamalı.

Prijevod: Efes: Ne treba se zavarati suncem.

Pridjev *güneşli* - *sunčano* pojavljuje se u sljedećim primjerima:

Primjer: Kısmen **güneşli**.

Prijevod: Djelomično sunčano (vrijeme).

Primjer: Bugün deprem bölgesi **güneşli**, sıcaklık 4 derece artacak.

Prijevod: Danas će biti sunčano na području pogođenom zemljotresom, temperatura će porasti za 4 stepena.

Ovdje treba skrenuti pažnju na to kako turski jezik preferira konstrukcije *deprem bölgesi güneşli* - *područje pogođeno zemljotresom je sunčano* što bi bio doslovan prijevod primjera dok se u bosanskom jeziku koriste prijedlozi *na, u*, tj. *na području pogođenom zemljotresom*.

IMENICA HAVA

Imenica *hava* je riječ arapskog porijekla koja u turskom jeziku ima 13 značenja, a to su: **1.** zrak, atmosfera; **2.** svi događaji vezani za meteorologiju, vrijeme; **3.** klima; **4.** nebo, nebeski svod; **5.** slobodan prostor, zrak; **6.** povjetarac, vjetrovi; **7.** ambijent, okolina; **8.** vrsta muzičkog komada; **9.** melodija; **10.** držanje, stav, ponašanje; **11.** stil, stil izražavanja; **12.** privlačnost, dražesnost, šarm; **13.** raspoloženje, duševno stanje.

Na primjerima izražavanja vremenskih prilika pokazat će se upotreba imenice *hava* u različitim jezičkim konstrukcijama, kao i funkcije koje može obavljati u rečenici. Ovaj pristup pruža uvid na koje se sve načine riječ *hava* koristi u turskom jeziku, te kako njeno značenje može varirati ovisno o kontekstu.

Imenica *hava* se pojavljuje samostalno u sljedećim primjerima:

Primjer: Bugün **hava** çok sıcak, yarın sağanak var.

Prijevod: Danas je jako vruće, sutra će pljusak.

Primjer: Bugünlerde **hava** daha soğuk ve kapalı, Mart ayında beklediğimiz yağışları almaya başladık.

Prijevod: Ovih dana je hladnije i oblačnije, dolaze nam očekivane kiše u martu.

U ovom primjeru imenica *hava* je samostalna u funkciji subjekta u rečenici. Primjer ukazuje na različitu upotrebu riječi *hava* u turskom i *vrijeme* u bosanskom jeziku kada je u pitanju izražavanje vremenskih prilika. Kao što se iz prijevoda može vidjeti, u bosanskom jeziku nije nužno upotrijebiti imenicu „vrijeme“ kada govorimo o vremenu, dok je u turskom jeziku neophodno. U sljedećih nekoliko primjera je identičan slučaj:

Primjer 1: İç Anadolu Bölgesinin doğu kesimlerinde Sivas dolaylarında karla karışık yağmur etkili oluyor. Bölgenin kalanında ise **hava** parçalı bulutlu.

Prijevod: U istočnom dijelu unutrašnjosti Anadolije oko Sivasa pada kiša sa snijegom. Na ostatku ovog područja je djelomično oblačno.

Primjer 2: Pazar günü **hava** çok soğuk.

Prijevod: U nedjelju je veoma hladno.

Primjer 3: Yarın ülke genelinde yağış yok, **hava** serin.

Prijevod: Sutra nema padavina širom zemlje, vrijeme će biti hladno/biti će hladno.

Primjer 4: Bugün lodosla ılık **hava** etkili.

Prijevod: Danas je pretežno toplo (vrijeme) sa jugom.

Ovdje se radi o rečenicama za izražavanje vremenskih prilika koje u turskome u ulozi subjekta imaju apsolutni padež jednine ili množine imenice *hava* (zrak "vrijeme"), a opet, prijevodni ekvivalentni u bosanskom mogu biti ili jednočlane rečenice ili dvočlane rečenice s imenicom *vrijeme* u ulozi subjekta.

Imenica *hava* pojavljuje se sa pridjevima:

Açık – vedro

Primjer: **Açık** hava bölgeye yayılıyor, mevsim normallerinin üzerinde seyreden sıcaklıklar hissedilir derecede artacak.

Prijevod: Vedro vrijeme se širi na regiju, temperature iznad prosječne vrijednosti godišnjeg doba će porasti u osjetnoj mjeri.

Az bulutlu – manja naoblaka

Primjer: Akdeniz Bölgesinde yağış yok, parçalı **az bulutlu bir hava** hakim.

Prijevod: Na području Mediterana nema padavina, preovladava manja naoblaka.

Ilık - toplo

Primjer: Bugün lodosla **ılık hava** etkili.

Prijevod: Danas je pretežno toplo vrijeme sa jugom.

Imenica *hava* pojavljuje se sa ovim glagolima:

Bulutlanmak – naoblačiti se

Primjer: Ankara: Yarın hava **bulutlanacak**, akşam yağmur var.

Prijevod: Ankara: Sutra će se naoblačiti, uvečer je kiša.

Hava açmak – razvedriti se

Primjer: İstanbul: soğuk ve hafif yağmurlu. Yarın hava **açıyor**.

Prijevod: İstanbul: hladno sa slabom kišom. Sutra će se razvedriti.

Hava kapanmak – naoblačiti se

Primjer: Pazar günü bölgede hava **kapanıyor**, yer yer yağış bekleniyor.

Prijevod: U ponedjeljak će se naoblačiti u regiji, mjestimično se očekuju padavine.

Hava açmak i *hava kapanmak* su dva upotrijebljena frazeologizma u primjerima. U oba primjera, upotreba frazeologizama doprinosi bogatstvu izraza i pomaže u prenošenju atmosferskih promjena na način koji je bliži slikovitom opisu, što je karakteristično za mnoge jezike kada se govori o vremenu. Frazeologizmi obično pružaju kolorit i poetski ton u opisivanju prirodnih pojava.

Isınmak – zagrijati se

Primjer: Izmir: Yarin rüzgar kuvvetli. Pazartesi hava **ısınmıyor**.

Prijevod: Izmir: Sutra će biti snažan vjetar. U ponedjeljak se vrijeme zagrijava.

Temizlemek – očistiti

Primjer: Batıdaki yağışlar havayı **temizliyor**.

Prijevod: Padavine na zapadu čiste zrak.

Primjeri konstrukcija koje se u meteorologiji koriste kao termini a u kojima je konstitutivni elemenat imenica *hava*:

Hava durumu – vremenska prognoza, vrijeme

Primjer: 39 dakika önce hava alanında **hava durumu**: +8°C, çok bulutlu, atmosfer basıncı normal ölçüler içinde.

Prijevod: Vrijeme na aerodromu prije 39 minuta: +8°C, oblačno, normalan atmosferski pritisak.

U primjeru *hava durumu*, imenica *hava* determinira drugi član genitivne veze, tj. imenicu *durum*. Ova konstrukcija izražava značenje *vremenske prognoze*. Zanimljivo je to da se u istoj rečenici prije konstrukcije *hava durumu* nalazi *hava alanı*, gdje su morfološke karakteristike identične s *hava durumu*. Međutim, semantički se dvije konstrukcije bitno razlikuju. *Hava alanında* znači *na aerodromu*, odnosno, riječ *zračna luka* iz hrvatskog jezika bi bolje pokazala kako se u ovoj rečenici imenica *hava* upotrebljava u značenju *zrak*. Ova dva različita značenja riječi *hava* ilustriraju kako jedna riječ može prenositi različite koncepte, čak i unutar istog konteksta. Kroz analizu ovog primjera, jasno se vidi kako se riječ *hava* prilagođava i mijenja svoje značenje, pružajući dublji uvid u njenu raznolikost upotrebu.

Hava kalitesi – kvalitet zraka

Primjer: **Hava kalitesi** İstanbul, Marmara, İzmir ve Batı Karadeniz’de iyi seviyede.

Prijevod: Kvalitet zraka u Istanbulu, Marmari, Izmiru i Zapadnom Crnom Moru je na dobrom nivou.

Važno je ovdje naglasiti razliku između pojmova *kvalitet zraka* i *zagađenje zraka*. Indeks kvaliteta zraka predstavlja vrijednost stanja promatranih zagađujućih materija izmjerenih na

pojedinom mjernom mjestu predstavljen na jednostavan i većini osoba lako razumljiv način. Brojčana vrijednost Indeksa se izražava u rasponu od 0-500 i podijeljena je u šest kvalitativnih kategorija: dobar, umjeren, nezdrav za osjetljive grupe, nezdrav, vrlo nezdrav i opasan.³ Dakle, *kvalitet zraka* obično se koristi kada se opisuje općenito stanje čistoće zraka i uključuje informacije o različitim parametrima zagađenja. Za razliku od toga, pojam *zagađenje zraka* se koristi kada je koncentracija štetnih tvari u zraku iznad prihvatljivih granica i kada se želi naglasiti negativan utjecaj tih tvari na zdravlje ljudi i okoliš.

Hava košulları –vremenski uvjeti

Primjer: Aşırı **hava koşulları**, insanları yerinden edecek başka bir itici güç olabilir.

Prijevod: Ekstremni vremenski uvjeti mogu biti još jedan podsticaj za raseljavanje ljudi.

Hava olayları – vremenske nepogode

Primjer: Çığ ... gibi aşırı **hava olayları** Türkiye'de 2015'ten 2022'ye olmak üzere, son 8 yılda rekor seviyede arttı.

Prijevod: Ekstremne vremenske nepogode poput lavine u posljednjih 8 godina, od 2015. do 2022. godine u Turskoj su porasle na rekordan nivo.

U izrazu *hava olayları*, imenica *hava* naglašava vremenske uvjete i pojave, dok drugi član genitivne veze ukazuje na *olayları*, što se prevodi kao *nepogode* ili *događaji*. Ova konstrukcija, koja vrši funkciju subjekta u rečenici, usko je povezana s ekstremnim vremenskim situacijama koje mogu imati ozbiljne posljedice na okolinu i društvo. Analizom ovog termina, evidentno je kako se riječ *hava* koristi kako bi obuhvatila sve vrste nepogoda, uključujući poplave, oluje i druge izrazito nepovoljne atmosferske događaje.

Hava tahmin raporu – izvještaj o vremenskoj prognozi

Primjer: Meteoroloji Dairesi'nin 01 Mayıs–06 Mayıs tarihlerini kapsayan **hava tahmin raporuna** göre, bölgenin alçak basınç sistemiyle ilk günleri sıcak diğer günlerde üst atmosferdeki serin ve nispeten nemli **hava kütlelerinin** etkisi altında kalması bekleniyor.

Prijevod: Prema izvještaju vremenske prognoze Meteorološkog zavoda za period od 1. do 6. maja, očekuje se da će prva dva dana područje biti pod utjecajem niskog pritiska zraka te će biti toplo, dok će u ostalim danima biti pod utjecajem hladne i relativno vlažne zračne mase u gornjem dijelu atmosfere.

³ <https://www.fhmzbih.gov.ba/latinica/ZRAK/AOI-metodologija.php>

Budući da se II. genitivnom vezom izražava jedinstven i neraščlanjiv pojam, svaki novi determinator kvalificira cijelu frazu. Izuzetak su od ovoga pravila slučajevi kad upravni član sintagme već ima atribut s kojim čini jedinstveni pojam. U tim slučajevima imenički determinator stoji ispred upravnog člana i njegova atributa, npr. *Avusturya milli takım+1* „reprezentacija Austrije“.⁴ Isti je slučaj i sa primjerom *hava tahmin raporu*. Navedeni primjer je zanimljiv iz razloga što se u rječniku nalaze sintagme *hava raporu* i *hava tahmini*, ali ne i *hava tahmin raporu*. U nastavku rečenice da se primijetiti upotreba konstrukcije **hava kütlesi** gdje je imenica *hava* upotrijebljena u značenju *zrak* a ne *vrijeme*. Takođe i u primjeru:

Primjer: Bu yıl orman yangınlarına karşı mücadelede 69’u su atar olmak üzere 75 helikopter, 21 uçak ve 8 İHA’dan (İHA - İnsansız Hava Aracı) oluşan **hava gücü** ile mücadele edilecek.

Prijevod: Ove godine će se u borbi protiv šumskih požara koristiti zračne snage koje se sastoje od 75 helikoptera, od kojih je 69 namijenjeno za gašenje požara, 21 kanader i 8 bespilotnih letjelica.

Çöl havası – pustinjska klima

Primjer: Bugün **çöl havası** var, yarın sıcaklık düşecek.

Prijevod: Danas je pustinjska klima, sutra će temperature opasti.

Imenica *hava* sa svojim determinatorom imenicom *çöl* označava pojam *pustinjska klima*. Kao što se u primjeru može vidjeti, imenica *hava* ovdje izražava značenje *klima*.

Yaz havası – ljetno vrijeme

Primjer: **Yaz havası** var.

Prijevod: Vrijeme je ljetno.

Turski jezik koristi imenicu *hava* za vremenske prilike. U našem jeziku riječ *vrijeme* može imati značenje: *hava*, *zaman*, *vakit*. *Yaz zamanı* bi označavalo ljetno vrijeme, odnosno ljetni period.

⁴ Ekrem Čaušević, *Gramatika suvremenog turskog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1996, str. 115-116

Kış havası – zima, zimsko vrijeme

Primjer: Türkiye geç de olsa beklenen **kış havasının** etkisi altına giriyor.

Prijevod: Turska, iako kasno, dolazi pod utjecaj zime.

IMENICA KAR

Imenica *kar* ima sljedeća značenja: **kar im.** snijeg – **gibi** čist, bijel kao snijeg. – **kalnlığı** debljina snijega. – **örtüsü** snježni pokrivač. - **topu** snježna grudva, grudva snijega. - **yağışı** snježna padavina. - **yağmak** pasti, padati (o snijegu).

Samostalno se pojavljuje:

Primjer: Batı bölgelerde henüz kuvvetlenmese de bugün Samsun-Ordu-Amasya-Tokat ve doğuya doğru Gümüşhane-Bayburt-Erzincan-Ağrı arasında kalan alanda **kar** ve yağmur bekliyoruz.

Prijevod: Očekujemo snijeg i kišu danas u području između Samsuna-Ordu-Amasya-Tokata i istočno prema Gümüşhane-Bayburt-Erzincan-Ağrı dok padavine još uvijek nisu snažne u zapadnim dijelovima.

Imenica *kar* se pojavljuje sa pridjevom u narednom primjeru:

Aralıklı – povremeno

Primjer: Çok bulutlu, bölge genelinin **aralıklı** kar yağışlı geçeceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Očekuje se veoma oblačno vrijeme, povremeno sa snježnim padavinama u cijelom regionu.

Meteorološki termini u kojima je imenica *kar* konstitutivni element:

Kar örtüsü – snježni pokrivač

Primjer1 : Bu kez 1500-2000 metreden yüksek mevkilerde **kar örtüsü** görürüz.

Prijevod: Ovaj put vidjet ćemo snježni pokrivač na visinama od 1500-2000 metara.

Primjer 2: Bölgenin güneydoğusunda, yüksek **kar örtüsüne** sahip eğimli yamaçlarda çığ riski bulunmaktadır.

Prijevod: U jugoistočnom dijelu regije, na strmim padinama s visokim snježnim pokrivačem postoji opasnost od lavina.

U drugom primjeru je najzanimljivije da se može reći *kar örtüsüne sahip*. Konstrukcija *kar örtüsü* se nalazi u II genitivnoj vezi koja na sebi ima nastavak za dativ a koji je dopuna za imenski predikat *sahip*.

Kar kalınlığı – visina snijega

Primjer: **Kar kalınlığı**, bu yıl ocak ayında 1 metre 15 santimetre olarak kayıtlara geçti.

Prijevod: Visina snijega je ovog januara zabilježena u visini od 1 metra i 15 centimetara.

Visina snijega se na turskom izražava imenicom *kalınlık* koja je izvedena iz pridjeva *kalın* i znači *debljina*. Zanimljivo je primijetiti kako turski koristi imenicu *debljina* a bosanski *visina*. Ovo je primjer kako se u različitim jezicima koriste različiti pristupi opisivanju iste stvari.

Kar yağışı – snježne padavine

Primjer: Türkiye'ye **kar yağışı** açısından yine oldukça yoğun günler gelebilir.

Prijevod: Turskoj ponovo mogu doći dani sa intenzivnim snijegom.

Yağışın yağmurdan kara dönmesi - prelazak kiše u snijeg

Primjer: İstanbul'da **yağışın** yağmurdan **kara dönmesi** tamamen rüzgara göre oluyor.

Prijevod: U Istanbulu prelaz kiše u snijeg zavisi isključivo o vjetru.

Glagol *dönmek* ovdje ima značenje *pretvoriti se, preći u (nešto drugo)*. Njegova dopuna dolazi u dativu. Riječ je o složenom izrazu *kara dönme* - *preći u snijeg*. Glagolska imenica na –mA *kara dönmesi* je u I genitivnoj vezi sa imenicom *yağış* dok je imenica *yağmur* u ablativu koji ima značenje kretanja iz ishodišne tačke. Inzistiranje na ishodišnoj tački glagolske radnje podrazumijeva i preciziranje mjesta njezinog izvršenja.

Kara dönme ihtimali – mogućnost prelaska u snijeg

Primjer: Cuma günü öğle saatlerinde bir sağanak geçişi olacak. Ancak kısa süre yükselerde **kara dönme ihtimali** var cuma gününde.

Prijevod: U petak u podnevnim satima bit će nalet pljuska. Međutim postoji mogućnost prelaska u snijeg na visinama.

Riječ je o spomenutom složenom izrazu *kara dönmek - preći u snijeg*. U ovom primjeru stoji glagolska imenica na –mA: *kara dönme* u II genitivnoj vezi sa imenicom *ihtimal* koju determinira po kategoriji.

Yağmurların kar şeklinde olması - padavine u obliku snijega

Primjer: **Yağışların**, Kocaeli ve Sakarya çevrelerinde kuvvetli yağmur, Bilecik çevrelerinde kuvvetli ve ve yer yer yoğun **kar şeklinde olması** bekleniyor.

Prijevod: Očekuje se jaka kiša u okolini Kodžaeli i Sakarje, a u okolini Biledžika, jake i mjestimične padavine u obliku snijega.

Zanimljiva jezička konstrukcija vidi se u primjeru na turskom jeziku gdje stoji *yağmurların kar şeklinde olması*. Njeno značenje je *padavine u obliku snijega*. Kako je u ovoj konstrukciji na turskom jeziku zastupljena glagolska imenica, pokazat ćemo kako bi konstrukcija trebala glasiti u infinitivu: *yağış kar şeklinde olmak - padavine biti u obliku snijega*.

IMENICA RÜZGAR

Imenica *rüzgar* ima sljedeća značenja: **rüzgâr** *im. pers.* **1.** vjetar. - **almak** biti izložen vjetru. - **çizelgesi** *meteor.* anemometar, sprava za određivanje brzine vjetra. - **dalgaları** udari vjetra. – **uyarısı** upozorenje za vjetar. - **yükü** jačina udara vjetra.

Samostalno se pojavljuje u sljedećem primjeru sa glagolom *esmek - puhati*:

Rüzgar – vjetar

Primjer: İzmir: Bugün sıcaklık arttı, **rüzgar** soğuk esiyor.

Prijevod: Izmir: Temperatura je danas porasla, puše hladan vjetar.

Meteorološki terminu u kojima se pojavljuje imenica *rüzgar*:

Rüzgar dalgalanmalar – udari vjetra

Primjer: Meteoroloji Genel Müdürlüğünün internet sitesinde yer alan bilgiye göre, mercek bulutları, engebelerden kaynaklanan **rüzgar dalgalanmalarının** bir sonucu olarak oluşuyor ve engebenin kuytu tarafında aşağı doğru hareketli türbülansın olduğunu gösteriyor.

Prijevod: Prema informacijama na internet stranici Državnog (hidro)meteorološkog zavoda, lentikularni oblaci nastaju kao posljedica udara vjetra koji je izazvan reljefom i ukazuju na to da na strani zavjetrine postoji turbulencija koja se kreće naniže.

Ovdje se postavlja pitanje zašto je upotrijebljena glagolska imenica *dalgalanma* umjesto imenice *dalga*? Izraz *rüzgar dalgalanmaları* sugerira nepravilne, promjenljive pokrete zraka, što može biti preciznije u opisu nepravilnih ili naglih promjena u brzini i smjeru vjetra. Ovaj izraz često ima konotaciju vezanu za turbulentno kretanje zraka. Iako se *dalga* i *dalgalanma* prevode kao *val*, *dalgalanma* može dodatno naglasiti oscilacije, fluktuacije ili promjene u određenom kontekstu, što može biti prikladnije za meteorološki opis.

Rüzgar hızı - brzina vjetra:

Primjer: Kuzeybatıdan esen **rüzgar hızı** saatte 20-30 km/sa arasında değişecek.

Prijevod: Vjetar koji puše sa sjeverozapada varirat će između 20-30km/h.

Rüzgar uyarısı – upozorenje o vjetru

Primjer: Önümüzdeki günlerde kar yağışının beklenmemesiyle birlikte Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nden, Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Balıkesir ve Çanakkale için turuncu renk kodu ile şiddetli **rüzgar** ve firtina **uyarısı** yapıldi.

Prijevod: Zbog nepredviđenog snijega u narednim danima, iz Metereološkog zavoda su za Kırklareli, Edirne, Tekirdag, Balıkesir i Çanakkale izdali narandžasti meteoalarm za snažan vjetar i oluju.

Za adekvatne prijevodne ekvivalente kada je u pitanju vjetar bitno je objasniti sljedeće. Brzina vjetra tokom oluje može značajno varirati i ovisi o jačini same oluje. Oluje se kategoriziraju prema Saffir-Simpsonovoj skali (za tropske ciklone/uragane) ili prema Beaufortovoj skali (za općenite oluje – način određivanja vjetra se vrši bez upotrebe instrumenata, definirana je učincima vjetra na svoju okolinu - valovi, dim, drveće).

Za ovaj rad bitna je Beaufortova skalu za općenite oluje, a ona se sastoji iz sljedećeg:

Jačina (Bf)	Naziv na bosanskom jeziku	Naziv na turskom jeziku	Brzina	
			km/h	čvor
0	Tišina	Sakin	<1	<1
1	Lahor	Esinti/Hafif Rüzgar	1-5	1-3
2	Povjetarac	Hafif/Latif Rüzgar	6-11	4-6
3	Slabi vjetar	Tatlı Rüzgar	12-19	7-10
4	Umjereni vjetar	Orta/Mutedil Rüzgar	20-28	11-16
5	Umjereno jaki vjetar	Sert Rüzgar/Fırıška	29-38	17-21
6	Jaki vjetar	Kuvvetli Rüzgar	39-49	22-27
7	Žestoki vjetar	Fırtınamsı Rüzgar	50-61	28-33
8	Olujni vjetar	Fırtına	62-74	34-40
9	Jak olujni vjetar	Kuvvetli Fırtına	75-88	41-47

10	Orkanski vjetar	Tam Fırtına	89-102	48-55
11	Jaki orkanski vjetar	Çok Şiddetli Fırtına	103-117	56-63
12	Orkanski vjetar	Harikeyn/Kasırga (Orkan)	>118	>64

Tablica 1. Beaufortova skala ⁵

Imenica *rüzgar* se pojavljuje uz sljedeće pridjeve:

Fırıška rüzgar – umjereno jaki vjetar

Primjer: Yarin beklenen +7..+11 °C, hafif yağmur, sis, **fırıška** rüzgar.

Prijevod: Sutra se očekuje +7..+11 °C, slaba kiša, magla, umjereno jaki vjetar.

Kuvvetli rüzgar – jaki vjetar

Primjer: Yapılan son değerlendirmelere göre, yarin İzmir il genelinde (Kiraz ve Beydağ hariç) kuzeydoğu yönlerden **kuvvetli rüzgar** ve fırtına bekleniyor.

Prijevod: Prema zadnjim procjenama, sutra se očekuje jak vjetar i oluja iz sjeveroistočnog smjera na području cijele regije Izmira (osim Kiraza i Beydağa).

Latif rüzgar – povjetarac

Primjer: Bugün beklenen +12°C, yağışsız, sis, **latif** rüzgar.

Prijevod: Danas se očekuje +12°C, bez padavina, magla, povjetarac.

Mutedil rüzgar – umjeren vjetar

Primjer: 39 dakika önce hava alanında hava durumu: +8°C, çok bulutlu, atmosfer basıncı normal ölçüler içinde, yüksek nem (87%), **mutedil** rüzgar (7m/s), doğu-kuzeydoğu yönünden esiyor.

Prijevod: Vrijeme na aerodromu prije 39 minuta: +8°C, velika naoblaka, normalan atmosferski pritisak, visoka vlažnost (87%), umjeren vjetar (7m/s), puše iz pravca istok-sjeveroistok.

⁵ Na temelju analize izvora na turskom primjećujemo da nazivi vjetrova prema Beaufortovoj skali variraju ovisno o izvorima koji se koriste. Zbog nastojanja da se dobiju što tačniji podaci korištena su sljedeća tri izvora:

1. <https://www.mgm.gov.tr/FILES/genel/makale/beaufort.pdf>
2. <https://www.turksail.com/amator-denizci-kosesi/292-bofor-tablosu>
3. <https://www.denizcilikbilgileri.com/ruzgar-yonleri-ve-beaufort-skalasi/>

Što se tiče bosanskog jezika izvor je:

https://oh.geof.unizg.hr/SOLSTEL/images/dissemination/public_lectures/2017_04-FZ-Hvar-Calogovic.pdf

Şiddetli rüzgar – žestoki vjetar

Primjer: Aralarında İstanbul, İzmir ve Bursa'nın da bulunduğu, sarı renk kodu ile uyarı yapılan 15 ilde de **şiddetli** rüzgar bekleniyor.

Prijevod: Očekuju se žestoki vjetrovi na 15 područja, uključujući Istanbul, Izmir i Bursu, za koje je uključen žuti meteoalarm.

Dalje slijede nazivi tipova vjetra koji su se našli u primjerima:

Karayel – sjeverozapadnjak

Primjer: Hava biraz bulutlanıyor, **karayel** sert.

Prijevod: Malo se naoblačuje, jak sjeverozapadnjak.

Lodos – jugo

Primjer: AFAD, İstanbul'da şiddetli **lodos** nedeniyle vatandaşlara dikkatli olunması uyarısında bulundu.

Prijevod: AFAD je upozorio stanovništvo na snažan jugo u Istanbulu.

Poyraz – sjeveroistočni vjetar, bura

Primjer: Marmara'da ve kuzey Ege'de **poyraz** kuvvetli.

Prijevod: Na Marmari i sjevernom Ege-u snažan sjeveroistočni vjetar.

Pridjev *rüzgarlı*

Primjer: Bugün **rüzgarlı bir gün** olacak.

Prijevod: Danas će dan biti vjetrovit. / Danas će biti vjetrovito.

IMENICA SAĞANAK

Imenica *sağanak* ima sljedeća značenja: **sağanak**, +**ğı** *im.* provala oblaka, pljusak. - **geçışı** nalet pljuska. – **yağışlı** sa pljuskovima.

Ova imenica se samostalno pojavljuje u narednom primjeru:

Sağanak – pljusak

Primjer: Depremlerin etkilediği Malatya'da, dününden bu yana **sağanak** ve yüksek kesimlerde kar etkisini gösteriyor.

Prijevod: U Malatji, koja je pogođena zemljotresima, od jučer je pljusak, a u visokim predjelima snijeg.

Javlja se i u množini sa glagolima *hafiflemek* i *sürdürmek*:

Primjer: Yurdun güneyinde **sağanaklar** hafifledi.

Prijevod: Na jugu zemlje pljuskovi su oslabili.

Primjer: Güneydoğu Anadolu Bölgesinde de **sağanaklar** etkisini sürdürüyor.

Prijevod: Pljuskovi nastavljaju da pogađaju i regiju jugoistočne Anadolije.

Kada se koristi u jednini *sağanak* obično se odnosi na jedan određeni događaj pljuska ili kratkotrajnih intenzivnih padavina koji se opisuje u konkretnom vremenskom periodu ili na određenom geografskom području. Ovo može biti naglasak na jednom specifičnom događaju.

Kada se koristi u množini *sağanaklar* obično se koristi za opisivanje općenitih ili kontinuiranih padavina ili pljuskova koji se odvijaju u širem vremenskom periodu ili na većem području.

Imenica *sağanak* se pojavljuje sa sljedećim pridjevima:

Aralıklı sağanak yağışlı – povremeni pljusak

Primjer: Adana: Parçalı ve çok bulutlu, **aralıklı sağanak yağışlı**.

Prijevod: Adana: Promjenljivo i vrlo oblačno s povremenim pljuskovima.

Gök gürültülü sağanak – pljusak sa grmljavinom

Primjer: Kıyılarda sağanak ve yer yer **gök gürültülü** sağanak, iç ve yüksek kesimlerde yağmur ve yer yer karla karışık yağmur şeklinde görülmesi beklenen yağışların, kıyı kesimlerinde kuvvetli olması bekleniyor.

Prijevod: Očekuje se da će padavine na obalama biti u obliku pljuskova i mjestimično sa grmljavinom, dok će u unutrašnjosti i višim područjima padati kiša i mjestimično susnježica. Na obalnom području očekuju se jake padavine.

Termini u kojima je imenica *sağanak* sastavni dio:

Sağanak geçişi – nalet pljuska

Primjer: Cuma günü öğle saatlerinde bir **sağanak geçişi** olacak.

Prijevod: U petak će u podnevnim satima biti nalet pljuska.

Sağanak yağış - pljusak

Primjer: Akdeniz Bölgesinde gökyüzü çok bulutlu. Kahramanmaraş dolaylarında **sağanak yağış** da etkili oluyor.

Prijevod: U regiji Akdeniz veoma je oblačno. Okolina Kahramanmaraşa je pogođena pljuskom.

Izraz *sağanak yağış* se često koristi kao sinonim za *sağanak* u turskom. Razlika između ova dva termina u turskom jeziku nije strogo definirana.

IMENICA *SICAKLIK*

Imenica *sıcaklık* ima sljedeća značenja: **sıcaklık**, +**ğı** *im.* **1.** vrelina, žega. **2.** toplota; temperatura. **3.** najtoplija prostorija u hamamu. **4.** *fīg.* toplina, srdačnost, ljubaznost. – **dalgaları** toplotni valovi. - **düşüşü** pad temperature. - **seviyesi** relativna temperatura. – **sıfır derecenin altında** – temperatura ispod nule.

Pojavljuje se samostalno u sljedećem primjerima:

Primjer 1: İstanbul'da nem ve **sıcaklık** vatandaşlara güçlükler yaşatabiliyor.

Prijevod: Visoka vlažnost i temperatura u Istanbulu mogu izazvati probleme građanima.

Primjer 2: Yarın deprem bölgesi bulutlu, **sıcaklık** artıyor.

Prijevod: Sutra je oblačno u području zahvaćenom zemljotresom, temperatura raste.

Primjer 3: Yarın **sıcaklık** düşecek.

Prijevod: Sutra će temperature opasti.

Primjer 4: **Sıcaklık** orta ve doğu kentlerde yer yer 20 dereceyi aşıyor.

Prijevod: Temperatura u središnjim i istočnim gradovima mjestimično prelazi 20 stepeni.

Primjer 5: **Sıcaklık** kuzeyde azalıyor.

Prijevod: Temperatura se smanjuje na sjeveru.

Primjer 6: Sıcaklık bölgede gündüz 5 derecenin üzerine **çıkamıyor**.

Prijevod: Temperatura u regiji ne prelazi pet stepeni tokom dana.

Primjer 7: Meteorolozi'nin sıcaklık, yağış ve kuraklıkla ilgili raporlarına göre de 2023'ün 2 aylık dönemin de yağışlar, mevsim normallerinin çok altında **gerçekleşti**.

Prijevod: Prema meteorološkim izvještajima o temperaturi, padavinama i suši, padavine u periodu od 2 mjeseca u 2023. godini su bile znatno ispod normalnih vrijednosti za godišnje doba.

Primjer 8: **Sıcaklık** Adana'da 21, Kahramanmaraş'ta 17, Hatay'da 20 derece **ölçülüyor**.

Prijevod: Temperature se mjere 21 stepen u Adani, 17 stepeni u Kahramanmarašu i 20 stepeni u Hatayu.

Primjer 9: **Sıcaklık** bölgede 10 ile 15 derece arasında **seyrediyor**.

Prijevod: Temperatura u regiji se kreće između 10 i 15 stepeni.

Glagoli koji su korišteni uz imenicu *sıcaklık* su: *artmak* - *povećati*, *düşmek* - *pasti*, *aşmak* - *preći*, *azalmak* - *smanjiti*, *çıkma* – *preći*, *gerçekleşmek* - *ostvariti*, *ölçülümek* - *mjeriti*, *seyretmek* - *posmatrati*.

Javlja se i u množini sa glagolima *artmak* - *povećati*, *düşmek* - *pasti*, *hissedilmek* – *osjetiti se*, *kayıp yaşamak* - *opasti*:

Primjer 1: **Sıcaklıklar** adım adım azalarak tek hanelere **düşecek**.

Prijevod: Temperature će postepeno pasti na jednocifrene brojke.

Primjer 2: **Sıcaklıklar** 0 derecenin altında hissedilecek. **kayıp yaşayacak**

Prijevod: Osjećat će se kao da je temperatura ispod 0 stepeni.

Primjer 3: **Sıcaklıklar** pazartesi günü 5-6 derece **artacak**.

Prijevod: U ponedjeljak će se temperatura zraka povećati za 5-6 stepeni.

Primjer 4: İstanbul: Yarın yağmur geçişi var, **sıcaklıklar düşüyor**.

Prijevod: İstanbul: Sutra je nalet kiše, temperature padaju.

Primjer 5: Sıcaklıklar pazartesi günü 5-6 derece artacak Salı günü ise yer yer 10 dereceye varan **kayıp yaşayacak**.

Prijevod: Temperature će se povećati za 5-6 stepeni u ponedjeljak, dok će u utorak doći do pada temperature od čak 10 stepeni na pojedinim mjestima.

Primjer 6: Açık hava bölgeye yayılıyor, mevsim normallerinin üzerinde seyreden **sıcaklıklar** hissedilir derecede **artacak**.

Prijevod: Vedro vrijeme se širi na regiju, temperature iznad prosječne vrijednosti godišnjeg doba će porasti u osjetnoj mjeri.

Razlika u upotrebi jednine i množine imenice *sıcaklık* u turskom jeziku odnosi se na kontekst i način izražavanja meteoroloških informacija. Može biti da se jednina koristi kada govorimo o trenutnom stanju temperature, a množina kada govorimo o različitim temperaturama koje se mijenjaju ili su prisutne u različitim uvjetima. Korištenje jednine može usmjeriti pažnju na specifične uvjete na određenom mjestu ili trenutku, dok korištenje množine može ukazati na više faktora ili promjene u temperaturama. Važno je razumjeti da izbor između jednine i množine može biti i stvar stilističkog izbora.

Ova imenica se pojavljuje sa sljedećim pridjevima:

Ekstrem sıcaklıklar – ekstremne vrućine

Primjer: 2023 yılı Şubat ayında **ekstrem sıcaklıklar**, en düşük sıcaklık eksi 31.3 derece Erzurum'da, en yüksek sıcaklık ise 28.7 derece Adana Kozan'da tespit edildi.

Prijevod: U februaru 2023. godine u Erzurumu su zabilježene ekstremne temperature, najniža temperatura od minus 31,3 stepena, a najviša temperatura u Adani, u Kozanu, 28,7 stepeni.

Yüksek sıcaklık – visoka temperatura

Primjer: En **yüksek sıcaklık** ise 28.7 derece Adana Kozan'da tespit edildi.

Prijevod: A najviša temperatura je 28,7 stepeni zabilježena u Kozanu, Adani.

Sintagme gdje je imenica *sıcaklık* konstitutivni element meteoroloških termina:

Hava sıcaklığı – temperatura zraka

Primjer 1: Hava sıcaklığının ileriki günlerde 34 dereceye kadar çıkması bekleniyor.

Prijevod: Očekuje se da će temperatura zraka u narednim danima porasti do 34 stepena.

Primjer 2: Türkiye'deki en düşük hava sıcaklığının 9 Ocak 1990'da sıfırın altında 46,4 derece olarak ölçüldüğü Van'ın Çaldıran ilçesinde, bu yıl da kış zorlu geçiyor.

Prijevod: Najniža ikad izmjerena temperatura zraka u Turskoj bila je -46,4 stepena ispod nule u mjestu Çaldıran u pokrajini Van, što se dogodilo 9. januara 1990. godine, a i ove godine je zima oštra.

Primjer 3: Türkiye'de önceki gün en yüksek hava sıcaklığı, 25,1 dereceyle Zonguldak'ta ölçüldü.

Prijevod: Prije dva dana u Turskoj, najviša temperatura zraka izmjerena je u gradu Zonguldak i iznosila je 25,1°C.

Primjer 4: Hava sıcaklığı, mevsim normalleri civarında seyretmesi bekleniyor.

Prijevod: Očekuje se da će temperatura zraka biti u okviru normalnih vrijednosti za godišnje doba.

Primjer 5: Hava sıcaklığında önemli bir değişiklik olmayacağı, ülke genelinde mevsim normallerinin üzerinde seyredeceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Pretpostavlja se da širom zemlje neće biti značajnih promjena u temperaturi zraka, te da će temperatura biti iznad okvira normalnih vrijednosti za ovo godišnje doba.

U primjerima 3 i 4 zanimljivo je primijetiti konstrukciju *mevsim normalleri civarında/üzerinde*.

Ortalama sıcaklığı – prosječna temperatura

Primjer: 1991-2020 yılları arasında 4.1 derece olan şubat ayı **ortalama sıcaklığı**, 2023 Şubat'ta 0.7 derece düşüş ile 3.4 derece oldu.

Prijevod: Prosječna temperatura za mjesec februar je bila 4.1°C u periodu od 1991. do 2020. godine, a u februaru 2023. Godine ona je opala na 3.4°C prognozira se sa padom od 0.7°C.

Sıcaklık dalgalanmalar – toplotni valovi

Primjer: Gelecek haftalarda **sıcaklık dalgalanmaları**, zaman zaman yağmurlu saatler yaşayacağız.

Prijevod: U sljedećim sedmicama ćemo doživjeti toplotne valove i povremene kišne sate.

Sıcaklık düşüşü – pad temperature

Primjer 1: Çarşamba günü **birkaç derecelik sıcaklık düşüşüyle** birlikte yağış bekleniyor.

Prijevod: Kiša se očekuje u srijedu, uz pad temperature za nekoliko stepeni.

IMENICA YAĞIŞ

Imenica *yağış* ima nekoliko značenja i to: 1. *meteor*. padavina. 2. količina snijega i kiše koja je pala. 3. kiša. - **düzeni** srednja, prosječna količina padavina. - **göstergesi** instrument koji pokazuje i mjeri količinu padavina, kišomjer, pluviometar. - **haritası** karta koja pokazuje vrstu i gustoću padavina prema oblastima; kišna karta.

Imenica *yağış* se pojavljuje samostalno u sljedećim primjerima:

Primjer: Akdeniz Bölgesinde **yağış yok**, parçalı az bulutlu bir hava hakim.

Prijevod: Na području Mediterana nema padavina, preovladava promjenjivo oblačno vrijeme.

Primjer: Yarın ülke genelinde **yağış yok**, hava serin.

Prijevod: Sutra nema padavina širom zemlje, vrijeme će biti hladno.

Imenica *yağış* označava padavine. Samostalno upotrijebljena ne ukazuje na to o kojoj je vrsti padavina riječ. U našim primjerima pojavljuju se jezičke konstrukcije *kar yağışı* u značenju snježne padavine i *dolu yağışı* u značenju tuče.

Dolu yağışı – grad

Primjer: Yağışların; Batı Akdeniz'de kuvvetli olması beklendiğinden yaşanabilecek ani sel, su baskını, yıldırım, yerel **dolu yağışı**, ulaşımda aksamalar ve fırtınaya karşı dikkatli ve tedbirli olunmalıdır.

Prijevod: Budući da se na zapadnom Mediteranu očekuju jake padavine treba biti oprezan i poduzeti preventivne mjere za iznenadno plavljenje, poplavu, grmljavinu, poteškoće u odvijanju saobraćaja te oluju.

Kar yağışı – snježne padavine

Primjer: Türkiye'ye **kar yağışı** açısından yine oldukça yoğun günler gelebilir.

Prijevod: Turskoj ponovo mogu doći dani sa intenzivnim snijegom.

Kada se ovaj primjer uporedi sa prethodnim uvidjet će se kako se ista konstrukcija ponekad može prenijeti u bosanski jezik sa turskog, a ponekad ne. Kako ne bi bilo zabune, snijeg i snježne padavine su povezani pojmovi ali nisu isto. Snježne padavine opisuju proces ili

trenutak kada se snijeg spušta s neba, a snijeg označava samu tvar – kristale leda. U bosanskom postoji pojam snježne padavine (*kar yağışı*), ali ne i padavine tuče/grada (*dolu yağışı*) kao u turskom.

Budući da se ne susreće konstrukcija koja bi ukazivala na kišu, zaključujemo da samostalna riječ *yağış* označava kišne padavine. Primjer poput ovoga:

Primjer: Bu **yağış** yine sel, taşkın **yapabilir**.

Prijevod: Ove padavine mogu ponovo izazvati poplave i bujice.

Imenica *yağış* pojavljuje i u obliku množine, npr.

Primjer 1: Mart ayında beklediğimiz **yağışları** almaya başladık.

Prijevod: Ovih dana je hladnije i oblačnije, dolaze nam očekivane kiše u martu.

Primjer 2: Batı kentlerde bu **yağışlara** gök gürültüleri de eşlik ediyor.

Prijevod: U zapadnim gradovima ove padavine su praćene grmljavinom.

U našem jeziku imenica *padavine* ima oblik množine. Stoga u prevodu na naš jezik imenica ima isti oblik bilo da je u turskom jeziku u jednini ili u množini. Oblik množine u turskom jeziku može označavati obiln(ij)e padavine. Na to značenje upućuje primjer 2. *Batı kentlerde bu yağışlara gök gürültüleri de eşlik ediyor*.

Imenica *yağış* pojavljuje se sa ovim pridjevima:

Aşırı – obilno

Primjer: Şanlıurfa'yı bir kez daha **aşırı** yağış vurdu.

Prijevod: Şanlıurfu su ponovo pogodile obilne padavine.

Etkili – intenzivan, obilan, utjecajan

Primjer: Hatay'ın İskenderun ilçesinde, **etkili** olan sağanak **yağış** ve firtına hayati olumsuz etkiledi.

Prijevod: U općini Iskenderun u Hataju intenzivna kiša i bura otežali su svakodnevni život.

Sağanak – pljusak

Primjer: Sağanak **yağış** ve lodos nedeniyle deniz seviyesi yükseldi.

Prijevod: Nivo mora je porastao zbog jake kiše i juga.

Imenica *yağış* pojavljuje se sa ovim glagolima:

Başlamak - početi

Primjer: Bu gece **yağış başlıyor**, yarın 10 derece soğuma **var**.

Prijevod: Noćas počinje da pada kiša, sutra je 10 stepeni hladnije.

Beklenmek - očekivati

Primjer: Çarşamba günü birkaç derecelik sıcaklık düşüşüyle birlikte yağış **bekleniyor**.

Prijevod: Kiša se očekuje u srijedu, uz pad temperature za nekoliko stepeni.

Etkilemek – utjecati

Primjer: Hatay'ın İskenderun ilçesinde, etkili olan sağanak **yağış** ve firtına hayati olumsuz **etkiledi**.

Prijevod: U općini Iskenderun u Hataju jaka kiša i bura otežali su svakodnevni život.

Etkili olmak – biti utjecajan

Primjer: Kahramanmaraş dolaylarında sağanak **yağış** da **etkili oluyor**.

Prijevod: Okolina Kahramanmaraşa je pogođena pljuskom.

Eşlik etmek – (-i) pratiti

Primjer: Batı kentlerde bu yağışlara gök gürültüleri de **eşlik ediyor**.

Prijevod: U zapadnim gradovima ove kiše su praćene grmljavinom.

Gelmek – doći

Primjer: İzmir: Bugün çöl tozu yoğun, yarın yağış **gelecek**.

Prijevod: Izmir: Danas je pustinjska prašina gusta, sutra će padati kiša.

Kara dönmek – pretvoriti se u snijeg

Primjer: İstanbul'da **yağışın** yağmurdan **kara dönmesi** tamamen rüzgara göre oluyor.

Prijevod: U Istanbulu prelaz kiše u snijeg zavisi isključivo o vjetru.

Kuvvetli olmak – biti snažan

Primjer: Kızıllarda sađanak ve yer yer gk gürültülü sađanak, i ve yüksek kesimlerde yađmur ve yer yer karla kariřık yađmur řeklinde grlmesi beklenen **yađıřların**, kıyı kesimlerinde **kuvvetli olması** bekleniyor.

Prijevod: Očekuje se da će padavine na obalama biti u obliku pljuskova i mjestimično sa grmljavinom, dok će u unutrařnjosti i viřim područjima padati kiřa i mjestimično susnjeđica. Na obalnom području očekuju se jake padavine.

Mola vermek – pauzirati

Primjer: **Yađıřların** Salı gn **mola vermesi** bekleniyor.

Prijevod: Očekuje se da će padavine prestati u utorak.

Srmek – trajati

Primjer: Deprem blgesinde kuvvetli yađıřlar **sryor**.

Prijevod: Na području pogođenom zemljotresom traju snađne padavine.

řiddetli olmak – biti jak, intenzivan

Primjer: **Yađıřların** zellikle yurdun batı ve orta kesimlerinde **řiddetli olacađı** belirtiliyor.

Prijevod: Najavljuje se da će padavine biti intenzivne posebno u zapadnim i srediřnjim dijelovima

Yađmak - padati

Primjer: İzmir: Yarın yađıř amurlu **yađacak**.

Prijevod: İzmir: Sutra će padati "prljava kiřa".

Yayılmak – rařiriti se

Primjer: Pazar gn ise yađıř blge geneline **yayılıyor**.

Prijevod: A n nedjelju će se kiřa prořiriti na područje cijele regije.

Yitirmek – izgubiti, propasti

Primjer: Yađıřlar Perřembe gn etkisini **yitiriyor**.

Prijevod: Padavine će se smanjiti u etvrtak.

Ovi glagoli pruđaju detaljniji uvid u različite aspekte padavina, uključujući vrijeme njihova početka i prestanka, očekivanja, utjecaj na okolinu, jačinu i trajanje. Saznanja iz

navedenih primjera omogućuju bolje razumijevanje kako turski jezik koristi različite glagole u vezi s padavinama, pružajući mogućnost da se formuliraju precizni i adekvatni opisi vremenskih uvjeta.

U ovom semantičkom grozdu najfrekventnija glagolska vremena su *prezent na – (i)yor*, *futur na -AcAk* s tim da je kod glagola *etkilemek* upotrijebljen *perfekt na -di*.

Dalje slijede sintagme koje se u meteorologiji koriste kao termini a u kojima je konstitutivni elemenat imenica *yağış*.

(Standart) **Yağış Indeksi**

Primjer: Standart **Yağış Indeksi** (SPI) metoduna göre hazırlanan 2023 Şubat ayı meteorolojik kuraklık durumuna göre; son 3 aylık haritada Marmara, İç Anadolu, Doğu Akdeniz, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz'in bazı noktalarında 'olağanüstü kuraklık' tespit edildi.

Prijevod: Prema meteorološkom izvještaju o suši u februaru 2023. godine, pripremljeno prema metodi standardnog padavinskog indeksa (SPI); na karti za posljednja 3 mjeseca, ekstremna suša je ustanovljena u Marmari, Centralnoj Anadoliji, Istočnom Mediteranu, Jugoistočnoj Anadoliji, Istočnoj Anadoliji i nekim tačkama Crnog mora.

Yağış miktari – količina padavina

Primjer: Toplayabileceğimiz **yağış miktari** en iyi senaryolarda Marmara Bölgesi için Mart ayı ortalamasını ancak tutturuyor, yani gelecek günlerin yağmurları gerçekleşirse ancak su seviyesinin azalışını durdurabiliriz.

Prijevod: Količina padavina koju možemo sakupiti, prema najboljim scenarijima, jedva da doseže prosjek za mjesec mart za područje Marmare, tako da bismo jedino mogli zaustaviti opadanje nivoa vode ako se padavine u narednim danima dogode.

Glagol *yağmak*

Kao bi se ovaj semantički grozd upotpunio potrebno je osvrnut se i na glagol *yağmak* a koji se susreće u sljedećem primjeru:

Primjer: İzmir: Yarın **yağış** çamurlu **yağacak**.

Prijevod: Izmir: Sutra će padati “prljava kiša”.

Ovaj glagol se pojavljuje sa imenicom *yağış*, u glagolskom vremenu futuru na – (y)AcAk, 3. lice jednine. Ono što je zanimljivo za napomenuti što ovaj glagol uz sebe ima prilošku oznaku za način *çamurlu* u značenju *blatnjavo*. Doslovan prijevod ovog primjera bi bio „Sutra će kiša padati blatnjavo“ .

Pridjevi

Potrebno je ovdje uvrstiti i pridjeve izvedene iz korijena imenice *yağış*. U naredna dva primjera pojavljuje se pridjev *yağışlı* – *kišovito* sa glagolom *geçmek* čiji prijevodni ekvivalent glasi *proći sa padavinama* što opet potvrđuje tezu kako turska riječ *yağış* upotrijebljena samostalno označava *kišu*:

Primjer 1: Ülkemiz genelinin parçalı ve çok bulutlu, **aralıklı yağışlı** geçeceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Pretpostavlja se da će u našoj zemlji biti djelomično i veoma oblačno s povremenim padavinama.

Primjer 2: Ege - Parçalı ve çok bulutlu, (Kütahya hariç) bölge genelinin **yağışlı** geçeceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Ege – Djelomično do jako oblačno, pretpostavlja se da će u većini regije proći sa padavinama (izuzev Kutahye).

Ovaj pridjev se najšeeće pojavljuje sa imenicama *sağanak* - *pljusak* te *kar* - *snijeg*:

Primjer 1: Akdeniz Bölgesinin geneli **sağanak yağışlı**.

Prijevod: Veći dio regije Akdeniz zahvaćen pljuskovima.

Primjer 2: Yarın (Cuma) Trakya, Balıkesir ve Çanakkale çevreleri ile Bursa'nın batısının **sağanak yağışlı** geçeceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Sutra (petak) se očekuje pljusak na području Trakje, Balıkesira, Çanakkala i zapadnog dijela Burse.

Primjer 3: Adana: Parçalı ve çok bulutlu, aralıklı **sağanak yağışlı**.

Prijevod: Adana: Promjenljivo i vrlo oblačno s povremenim pljuskovima.

Primjer 4: Kıyı Ege ile Antalya'nın batı kıyılarının yağmur ve **sağanak yağışlı**, diğer yerlerin az bulutlu ve açık geçeceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Pretpostavlja se da će na obalama Egejskog mora i zapadnim obalama Antalijske biti pljuskova, a druga područja će biti sa manje naoblake i vedra.

Sa imenicom *kar - snijeg*:

Primjer 1: Konya - Parçalı ve çok bulutlu, aralıklı yağmur ve karla karışık yağmurlu, yüksekleri **kar yağışlı**.

Prijevod: Konya – Djelomična do jaka naoblaka, povremena kiša i susnježica, na visinama snježne padavine.

Primjer 2: Çok bulutlu, bölge genelinin **aralıklı kar yağışlı** geçeceği tahmin ediliyor.

Prijevod: Očekuje se veoma oblačno vrijeme, povremeno sa snježnim padavinama u cijelom regionu.

Yağışsız – bez padavina

Primjer: Bugün beklenen +12°C, **yağışsız**, sis, latif rüzgar.

Prijevod: Danas se očekuje +12°C, bez padavina, magla, umjeren vjetar.

IMENICA YAĞMUR

Imenica *yağmur* je dosta zastupljena u primjerima. Nosi sljedeća značenja: **yağmur** *im.* **1.** kiša. **2.** *fig.* velika količina, obilje, izobilje. - **bulutu** kišni oblak. – **geşişi** nalet kiše. – **miktari** količina kiše. – **yağmak** padati (o kiši).

Samostalno se pojavljuje u sljedećem primjeru:

Primjer 1: Ankara: Yarın hava bulutlanacak, akşam **yağmur** var.

Prijevod: Ankara: Sutra će se naoblačiti, uvečer je kiša.

Imenica *yağmur* se pojavljuje sa sljedećim pridjevima:

Aralıklı - povremeno

Primjer: Konya - Parçalı ve çok bulutlu, **aralıklı** yağmur ve karla karışık yağmurlu, yüksekleri kar yağışlı.

Prijevod: Konya – Djelomična do jaka naoblaka, povremena kiša i susnježica, na visinama snijeg.

Hafif – slabo

Primjer: Yarın beklenen +7..+11 °C, **hafif** yağmur, sis, fırtına rüzgar.

Prijevod: Sutra se očekuje +7..+11 °C, slaba kiša, magla, slab vjetar.

Karla karışık – pomiješano sa snijegom

Primjer: Bu kez 1500-2000 metreden yüksek mevkilerde kar örtüsü görürüz, şehir merkezlerinde kuvvetli kar yağışları yerine yağmur ve **karla karışık** yağmur oluşacak görünüyor.

Prijevod: Ovaj put se vidi snježni pokrivač na nadmorskoj visini od 1500-2000 metara. U gradskim središtima, po prilici, bit će kiše i kiše sa snijegom, ali ne i jakih snježnih padavina.

Kuvvetli - snažno

Primjer: Yağışların, Kocaeli ve Sakarya çevrelerinde **kuvvetli** yağmur, Bilecik çevrelerinde kuvvetli ve ve yer yer yoğun kar şeklinde olması bekleniyor.

Prijevod: Očekuje se da će padavine biti obilne kiše u okolini Kodžaelija i Sakarye, a u okolini Bilecika očekuje se obilna kiša i padavine u vidu intenzivnog snijega.

Pojavljuje se sa sljedećim glagolima:

Beklemek – čekati

Primjer: Batı bölgelerde henüz kuvvetlenmese de bugün Samsun-Ordu-Amasya-Tokat ve doğuya doğru Gümüşhane-Bayburt-Erzincan-Ağrı arasında kalan alanda kar ve yağmur **bekliyoruz**.

Prijevod: Očekujemo snijeg i kišu danas na području između Samsuna-Ordu-Amasya-Tokata i istočno prema Gümüşhane-Bayburt-Erzincan-Ağrı dok padavine još uvijek nisu snažne u zapadnim dijelovima.

Etkili olmak – biti utjecajan

Primjer: İç Anadolu Bölgesinin doğu kesimlerinde Sivas dolaylarında karla karışık yağmur **etkili oluyor**.

Prijevod: U istočnom dijelu unutrašnjosti Anadolije oko Sivasa pada kiša sa snijegom..

Gelmek - Batıda sıcaklık arttı, yarın yağmur **gelecek**.

Prijevod: Na zapadu se temperatura povećala, sutra dolazi kiša.

Gerçekleşmek – ostvariti

Primjer: Gelecek günlerin yağmurları **gerçekleşirse** ancak su seviyesinin azalışını durdurabiliriz.

Prijevod: Opadanje nivoa vode možemo zaustaviti samo ako bude padavina u narednim danima.

Glagolska vremena koja su korištena u vremenskoj prognozi su *prezent na – (i)yor* te *futur na -AcAk*, pored toga korišten je i glagolski način *kondicional -sa/-se* koji u zadnjem primjeru služi za izražavanje žarke želje, koja se graniči s neostvarivim.

Slijede meteorološki termini u kojima je konstitutivni element imenica *yağmur*:

U turskom jeziku postoje dva pojma za proljetnu kišu u kojima je upravni član imenica *yağmur* a druga dva člana su: imenica perzijskog porijekla *bahar* – proljeće i imenica arapskog porijekla *nisan* – april:

Bahar yağmurları – proljetna kiša

Primjer: Yarın ülke genelinde kuvvetli **bahar yağmurları** var.

Prijevod: Širom zemlje sutra je jaka proljetna kiša.

Nisan yağmurları – proljetna kiša

Primjer: Yarın doğuda **nisan yağmurları** var.

Prijevod: Sutra je na istoku proljetna kiša.

Dalje:

Yağmur geçişi – nalet kiše

Primjer: İstanbul: Yarın **yağmur geçişi** var, sıcaklıklar düşüyor.

Prijevod: Sutra je nalet kiše, temperature padaju.

Objašnjenje: "Yağmur geçişi" je meteorološki termin koji se odnosi na period kada kiša pada ili se očekuje da padne nakon dužeg sušnog perioda. Ovo se obično događa kada se hladan front susreće sa vlažnim zrakom, što uzrokuje kišu ili pljusak.

Yağmur miktari – količina kiše

Primjer: Bu tahminlerdeki yağmurlu günlerin sayısı fazla ama **yağmur miktari** az.

Prijevod: Prema ovim pretpostavkama, bit će mnogo kišovitih dana, ali količina kiše je mala.

Karla karışık yağmur – kiša sa snijegom

Primjer: Bu kez 1500-2000 metreden yüksek mevkilerde kar örtüsü görürüz, şehir merkezlerinde kuvvetli kar yağışları yerine yağmur ve **karla karışık yağmur** oluşacak görünüyor.

Prijevod: Ovaj put se vidi snježni pokrivač na nadmorskoj visini od 1500-2000 metara. U gradskim središtima, po prilici, bit će kiše i susnježice, ali ne i jakih snježnih padavina.

Pridjev *yağmurlu*

Pridjev *yağmurlu* – *kišovito* koristi se u meteorološkim izvještajima kako bi opisao različite uvjete vezane uz kišu. Ovisno o kontekstu, može se koristiti za označavanje različitih intenziteta i vrsta padavina povezanih s vlagom u atmosferi. Pojavljuje se sa pridjevima, glagolom *geçmek* i imenicama:

Hafif yağmurlu – slabo kišovito

Primjer: İstanbul: soğuk ve **hafif yağmurlu**. Yarın hava açıyor.

Prijevod: İstanbul: hladno sa slabom kišom. Sutra će se razvedriti.

Karla karışık yağmurlu – kiša sa snijegom

Primjer: Konya: Parçalı ve çok bulutlu, aralıklı yağmur ve **karla karışık yağmurlu**, yüksekleri kar yağışlı.

Prijevod: Konya – Djelomična do jaka naoblaka, povremena kiša i kiša sa snijegom, na visinama snijeg.

Yağmurlu geçmek – proći kišovito

Primjer: Depremin gerçekleştiği bölgede Mart ayının ikinci haftasında 1 gün **yağmurlu geçebilir**.

Prijevod: Jedan dan u drugoj sedmici mjeseca marta može proći kišovit na području pogođenom zemljotresom.

Yağmurlu günler – kišoviti dani

Primjer: Bu tahminlerdeki **yağmurlu günlerin** sayısı fazla ama yağmur miktarı az.

Prijevod: Prema ovim pretpostavkama, bit će mnogo kišovitih dana, ali količina kiše je mala.

Yağmurlu saatler - kišni sati

Primjer: Gelecek haftalarda sıcaklık dalgalanmaları, zaman zaman **yağmurlu saatler** yaşayacağız.

Prijevod: U sljedećim sedmicama ćemo doživjeti toplotne valove i povremene kišne sate.

Osim što opisuje različite aspekte kiše i vlažnosti u atmosferi, pridjev *yağmurlu* također može ukazivati na promjene u vremenskim uvjetima i njihov utjecaj na svakodnevni život. Na primjer, izraz *yağmurlu saatler* sugerira povremene periode kiše tijekom određenog vremenskog razdoblja. Ova vrsta opisa može biti od posebnog značaja kada se analizira utjecaj vremenskih uvjeta na aktivnosti poput putovanja, rada na otvorenom ili planiranja događanja.

POJMOVNIK

A

açık, +ğı *I. prid.* 1. otvoren, otkriven. 2. slobodan, koji je bez prepreka. - **hava** 1) otvoren prostor; 2) vedro nebo.

alçak, +ğı *prid.* 1. nizak. 2. nizijski. 3. koji je niskog rasta, nizak, mali. 4. nizak, podao, podmukao, pakostan, zloban, nečovječan. **basınç** *meteor.* nizak 1 pritisak.

alt *I. im.* 1. dno, dance; donja strana, donji dio. 2. pendže, donji dio na obući. 3. guza (djeteta), zadnjica. 4. produžetak, nastavak; dodatak. **II.** 1. *prid.* niži (u službi), potčinjen. 2. niži, donji. - **sınıf** niži razred. - **cins** podvrsta. **III.** *predl.* (u funkciji sastavljenih postpozicija). (-n) **-ma/-ında/-ından** ispod, pod. **derecenin altında** – ispod nule

ani *ar. I. prid.* trenutan; iznenadan, neočekivan. **II. pril.** neočekivano, iznenada, iznebuha.

aralıklı *I. prid.* 1. razdvojen, rastavljen, odjeljen. 2. koji je sa razmacima između redova ili slova. **II. pril.** isprekidano, kratko.

artmak, -ar *gl.* 1. poveća(va)ti se, (po)rasti, (u)množiti se. 2. preosta(ja)ti, preteći, preticati. 3. (po)rasti, podići se, podizati se (o cijenama).

aşırı *I. prid.* pretjeran, prekomjeran; ekstrem, radikal. **II. pril.** veoma

mного, previše, prekomjerno. - **şiddetli fırtına** *meteor.* vjetar olujne jačine. - **taşırı** veoma mnogo, previše.

atmosfer *im. fr. 1. a. astr.* atmosfera. **b. fig.** stanje sredine, okoline. 2. *fiz.* atmosfera, jedinica za mjerenje pritiska. - **basıncı** *astr.* atmosferski pritisak.

ayaz *im.* 1. vedro vrijeme u zimskim noćima. 2. mraz, suhomrazica, studen. **(hava) -a çekmek** nastaja(ja)ti (o mrazu). **-da kalmak** 1) osta(ja)ti na mrazu, smrzavati se; 2) *argo* uzalud čekati. – **kesmek** (s)mrznuti se, (s)lediti se. – **paşa kol geziyor şalj.** strašno je hladno, mraz štipa za nos. (-a) - **vurmak** (s)mrznuti, (u)činiti da promrzne (žetva, rod, o mrazu).

az *I. prid.* mali, neznatan u pogledu količine, cijene i sl. **II. pril.** malo, neznatno; rijetko.

azalmak *gl.* 1. posta(ja)ti manji, smanji(va)ti se, umanji(va)ti se, opasti, opadati. 2. posta(ja)ti smiren, stišan, (o)slabiti, popustiti, popuštati, smiri(va)ti se, stiša(va)ti se.

B

Baca *im. pers.* 1. odžak, dimnjak. 2. čunak, sulundar, cijev za odvođenje dima. 3. nar. badža, krovni prozor. – **zehirlenmeleri** ispušni gasovi.

basınç, +c1 *im. fiz.* pritisak. - **anahtarı** *fiz.* ventil za regulisanje gasa. - **boynu** *meteor.* nizak pritisak između dva anticiklona. - **duyumu** *psih.* čulo dodira. - **odası** *pom.* kompresiona komora. - **ölçüm** *fiz.* jedinica za mjerenje zračnog pritiska. - **tedavisi** aparaturna limfna drenaža, presoterapija. - **yapmak** vršiti pritisak.

beklenmek *gl. (-dan)* biti očekivan.

birkaç *pril.* nekoliko.

bulut *im.* 1. oblak. 2. *fig.* tuga, žalost, potištenost. - **gibi** trešten pijan, pijan kao klen. - **tan/rüzgârdan/havadan** **nem kapmak** biti preosetljiv; biti veoma sumnjičav.

bulutçuk, +ğū *im.* oblačić.

bulutlanma *gl. im. od bulutlanmak*, postajanje oblačnim; tugovanje, žalošćenje.

bulutlanmak *gl.* 1. posta(ja)ti oblačan, tmuran, naoblači(va)ti se. 2. *fig.* (početi) tugovati, žalostiti se.

bulutlu *prid.* 1. oblačan, tmuran. 2. nejasan, zamršen (o sjećanju). 3. *fig.* nejasan, mutan (o situaciji i sl.).

buzlanma *gl. im. od buzlanmak*, bivanje zaleđenim, zaleđenost.

Ç

çamurlu *prid.* blatnjav, muljevit. – **yağmak** prljava kiša.

çığ *im.* 1. lavina, nanos, odron. 2. nar pregrada, paravan. - **düşmek** (s)kotrljati se (o lavini). – **düşmesi** odron. – **tehlikesi** opasnost od lavine. – **havası** pustinjska klima.

çöl *im.* pustinja. - **e dönmek** (o)pustjeti. - **iklimi** pustinjska klima. – **tozu** pustinjska prašina

D

değerlendirmek *gl.* 1. poveća(va)ti vrijednost. 2. steći, sticati, zadobi(ja)ti vrijednost. 3. odrediti, određivati, staviti, stavljati cijenu. 4. procijeniti, procjenjivati.

derece *ar 1. im.* 1. dio u kakvom nizu, stepen. 2. *fiz.* svaki bitan dio koji je označen kada se mjeri spravom za mjerenje, stepen, stupanj. **sıcakölçerimleri** stepeni na termometru. 3. *fiz.* termometar. 4. *hem.* jedinica koja se koristi za mjerenje gustine rastvora. 5. *mat.* stepen. 6. *spor.* razred, rang takmičenja. **II. rjeçca** tako, toliko, do te mjere. - **ye varmak** – dostići stepen.

dolu *im.* grad, atmosferska pojava. - **yağışı** grad. - **yağmak** padati (o gradu).

don *im.* hladnoća, studen, mraz. - **çekmek** zalediti se, zamrzavati se, (s)mrznuti se. - **çözülmek** otapati se (o ledu), popuštati (o mrazu). - **kesmek** *nar.* smrznuti se od hladnoće (o biljkama). – **olayı** mraz. - **tutmak** zamrznuti se, zalediti se.

düşmek, -er *gl.* **1.** (-a) pasti, padati pod utjecajem zemljine teže. **2.** (-a) pasti, padati (u hod), stropoštati se, stropoštavati se, strmeknuti se. **3.** (-a) pasti, padati (o atmosferskim padavinama). **4.** (-a) udariti, udarati, pogoditi, pogađati. **5.** (-a) pasti, padati, (iz)gubiti vrijednost, sniziti se, snižavati se. **6.** opasti, opadati, (iz)gubiti vrijednost, brzinu, snagu i sl. **7.** (-a) (o)slabiti, jenjavati, stiša(va)ti se, smiri(va)ti se (o vrućini, hladnoći, vjetru, pritisku i sl.).

düşüş *im.* **1.** pad, padanje. **2.** smanjenje, opadanje.

E

eksi I. *im.* **1.** *mat.* znak za oduzimanje, minus (-). **2.** *fig.* nedostatak, mana. **II.** *prid.* *mat.* *negativan*; *isp.* negativ, nakıs; *supr.* **arti.** - **sayı** *mat.* negativan broj.

ekstrem *prid.* *fr.* ekstreman, krajnji.

engebe *im.* *geog.* reljef tla, valovitost (tla).

esmek, -er *gl.* **1.** puhati (o vjetru). **2.** (-a) *fig.* duhnuti u glavu, pasti na pamet.

eşlik, +ği *im.* **1.** pratnja. **2.** *muz.* pratnja. (-a) - **etmek** *I*) izvoditi muzičko djelo uz pratnju orkestra, soliste ili instrumenata; **2**) prijateljskovati, družiti se; **3**) biti u nečijem društvu.

etki *im.* **1.** utjecaj, dejstvo. **2.** efekat, rezultat. **3.** *fig.* utisak, dojam. (-i) - **kaybetmek** - izgubiti utjecaj. (-i) **sürdürmek** – produžiti utjecaj

F

fırtına *im. ital.* **1.** oluja; bura. **2.** *fig.* poteškoća. **3.** *fig.* zbunjenost, pometenost. **çıkmak** početi, počinjati puhati (o jakom vjetru). - **nın etkisi** utjecaj oluje. - **gibi I**) odjednom i brzo; **II**) nagao, užurban. - **kopmak 1**) (raz)bjesniti se (o oluji); **2**) *fig.* izbiti (o svađi). - **nın hızı** brzina oluje. - **patlamak** razbjesniti se (o oluji). - **uğrağı** mjesto gdje su oluje česta pojava. - **uyarısı** upozorenje za oluju. - **ya yakın rüzgâr meteor.** olujni vjetar.

fırtınalı *prid.* **1.** olujan. **2.** *fig.* metežan, haotičan; nemiran, buran.

fırıška *im. osm.* **1**) izraz za vjetar koji je pogodan za korištenje svih jedara bez udaranja u čvor jedra. Brzina ovog vjetra je 5-12m/s. Bütün yelkenleri camadana vurmaksızın kullanabilmeğe münasib olan rüzgâr hakkında söylenilen bir tabirdir. Bu rüzgârın, saniyedeki sür'ati 5-12 metredir.⁶

G

gerçekleşmek *gl.* ostvari(va)ti se, obistiniti se, obistinjavati se, realizovati se. ispuniti se, ispunjavati se.

⁶ <https://www.luggat.com/index.php#ceviri>

gök, +**gü** **I. im.** 1. nebo, nebesa. 2. nebeski svod. 3. nebeskoplava boja, **II. prid.** 1. nebeskoplav, svijetloplav. 2. *nar.* nezreo. - **atlası** zvjezdani atlas. - **delinmek** provaliti, sručiti se se (o pljusku). - **gürlemesi** grmljavina. **gürültüsü** v. gök gürlemesi.

görülme *gl.* 1. biti opažan, biti viđen (o nekoj stvari ili biću). 2. biti urađen, obavljen (o potrebnom poslu). **görüldükten sonra** po viđenju (koji se plaća, o mjenici, akreditivu i sl.).

güneşli *prid.* 1. osunčan. - **yer** osunčano mjesto. 2. sunčan (o vremenu).

güney *im.* 1. jug, južna strana. 2. mjesto na sunčanoj strani, okrenuto suncu. 3. lodos, vrsta južnog vjetra. **G- kutbu** *geog.* južni pol. - **küre** *astr.* južna polulopta. - **noktası** *astr.* južna tačka.

güneybatı *im.* jugozapad.

güneydoğu *im.* jugoistok.

güneyli *im.* 1. južnjak. 2. osoba koja živi u južnim krajevima Turske.

H

hava *ar. I. im.* 1. zrak, atmosfera. 2. svi događaji vezani za meteorologiju, vrijeme. 3. klima. 4. nebo, nebeski svod. 5. slobodan prostor, zrak. 6. povjetarac, vjetrić; isp. esinti. 7. ambijent, okolina. 8. vrsta muzičkog komada. 9. melodija, napjev. 10. držanje, stav, ponašanje. 11. stil, stil izražavanja. 12. privlačnost, dražesnost,

šarm. 13. raspoloženje, duševno stanje. **II. prid.** besmislen, beznačajan, prazan. - **açmak/açılmak** (raz)vedriti se. - **akımı** *meteor.* protok zraka, strujanje zraka. - **basıncı** *fiz.* zračni pritisak. - **bozmak** (po)kvariti se (o vremenu). - **bulanmak** spremati se (o kiši): (na)oblačiti se. - **çekici** *meteor:* pneumatički čekić. - **değiştirmek** promijeniti, mijenjati klimu iz zdravstvenih razloga. - **dona çekmek** zahladnjati, zahladnjivati (o vremenu). - **durumu** *meteor:* vremenske prilike, meterološki izveštaj. - **fena esmek** (za)puhati. (za)strujati (o lošoj atmosferi). - **nın gözü yaşlı** samo što nije pala kiša. - **haritası** *meteor.* sinoptička karta. - **iyi esmek** (za)puhati, (za)strujati (o dobroj atmosferi). - **kalitesi** kvalitet zraka. - **kapanmak** (na)oblačiti se. - **kararmak 1)** smrknuti se, smrkavati se; **2)** prilično se (na)oblačiti. - **patlamak** razbjesniti se, bjesniti (o oluji). - **raporu** *meteor.* v. hava durumu. - **sıcaklığı** temperatura zraka. - **şartları** *mn.* v. hava durumu. - **tahmini** *meteor.* vremenska prognoza. - **tebdili** promjena klime.

hava bilgisi *im. meteor.* meteorologija.

heyelan *im. ar. geol.* klizanje terena, odron.

hortum *im. ar.* 1. surla. 2. crijevo, šmrk za polivanje. 3. vodeni mlaz; vrtlog. - **gibi** veoma dug (o nosu). (-a) **sıkmak** poli(va)ti crijevom, gasiti požar.

I

ılık *prid.* mlak. - - mlako. – **hava** toplo vrijeme.

ısınmak *gl.* **1.** (u)grijati se, (za)grijati se. **2.** (za)grijati, suzbi(ja)ti osjećaj hladnoće. **3.** *fig.* (-a) naviknuti se, navikavati se; primiti, primati, usvojiti, usvajati, prihvatiti, prihvatati. **4.** *fig.* opustiti se, opuštati se, osloboditi se, oslobađati se napetosti.

ıslak, +**ğ** *prid.* **1.** mokar; vlažan. **2.** ovlažen. - **imza** potpis načinjen perom, olovkom. - **mendil** vlažna maramica. – **zemin** *archit.* vrsta podnog materijala otpornog na vlagu (u kuhinjama, kupatilima i sl.).

K

kapalı *prid.* **1.** zatvoren, ograđen, zaklonjen; pokriven; supr. **açık**. **2.** oblačan, tmuran (o vremenu). - **hava** oblačno vrijeme; isp. bulutlu hava.

kar *im.* snijeg – **gibi** čist, bijel kao snijeg. – **kalınlığı** debljina snijega. – **örtüsü** snježni prekrivač. - **topu** snježna grudva, grudva snijega. - **yağışı** snježna padavina. - **yağmak** pasti, padati (o snijegu).

kırmızı *ar I. im.* crvena, purpurna, grimizna boja. **II. prid.** koji je te boje. – **alarm seviyesi** – nivo cvrenog upozorenja. **renk kodu** crveni meteoalarm.

kısmen *pril. ar.* unekoliko, donekle; djelimično.

kış *im.* **1.** zima. **2.** *fig.* studen, hladnoća. - **basmak** nastupiti (o hladnoći). - **dönemi** zima, zimski period. - **ı geçirmek** prezimiti, prezimljavati, provesti, provoditi zimu. - **günü** zimi, tokom zimskih dana. - **havası** – zima, zimski period. - **kıyamet 1)** oštra zima; **2)** hladno vrijeme sa pljuskovima i olujama. - **yapmak** biti jako hladno i snježno (o vremenu)..

kum *im.* **1.** pijesak. **2.** tvrd sastojak mesnatih dijelova kruške, dunje i sl. voća. **3.** pijesak u bubrezima, žučnoj kesi. – **çölü** pješćana pustinja. - **fırtınası** pješćana oluja. - **gibi** veoma mnogo.

kuraklık, +**ğ** *im.* beskišno vrijeme, suša, sušno vrijeme.

kuvvetli *prid.* **1.** snažan, silan, jak, žestok. **2.** čvrst, izdržljiv, stamen. **3.** silovit, oštar, prodoran. **4.** moćan, utjecajan. **5.** ugledan, uvažen, poštovan, cijenjen. **6.** jači, nadmoćniji, superioran, viši. **7.** djelotvoran, efikasan. - **rüzgâr** *meteor.* snažan vjetar.

kuzey *im.* **1.** sjever. **2.** sjeverna strana. **3.** *pom.* Sjevernjača. - **küre** *geog.* sjeverna polulopta. **K- Kutbu** *geog.* sjeverna polulopta, sjeverna hemisfera. - **noktası** *meteor.* sjeverna tačka, najudaljenija tačka (na sjeveru). **K-Yıldızı** *astr.* Polarna zvijezda.

kuzeybatı *im.* sjeverozapad.

kuzeydoğu *im.* sjeveroistok.

kuzeyli *im.* **1.** sjevernjak, nordijac. **2.** onaj koji živi na sjeveru Turske.

L

latif *prid. ar.* prijatan, ugodan (o vjetru); ljubak, dražestan, mio.

lodos *im. grč.* **1.** južni vjetar. **2.** dan ili vrijeme kada puše ovaj vjetar. **3.** jug, južna strana. -**a çevirmek/dönmek** otopliti, ugrijati južnim vjetrom (o hladnom vremenu).

M

mercek, + **ği** *im. fiz.* sočivo, leća; isp. lens. – **bulutu** lećasti, lentikularni oblak.

meteorolog, + **ğu** *im. fr.* meteorolog.

meteoroloji *im. fr.* meteorologija. - **istasyonu** meteorološka stanica.

meteorolojik *prid. fr.* meteorološki. – **sakinlik** – meteorološko mirovanje.

mevsim *im. ar.* **1.** godišnje doba. **2.** sezona. - **fırtına -i** sezona oluja. - **normalleri civarında** u okviru normale godišnjeg doba. - **normalleri üzerinde** iznad normale godišnjeg doba. **yağmur -i** sezona kiša.

miktar *im. ar.* **1.** količina, kvantitet. **2.** dio; isp. ölçü.

mutedil *prid. ar.* **1.** skroman, umjeren; isp. ılımlı. **2. geog.** umjeren, blag; isp. ılıman. - **rüzgâr** *meteor.* umjeren vjetar.

N

nem *im. pers.* vlaga, vlažnost.

O

orman *im.* šuma. - **kuşağı** šumski pojas. - **yangını** šumski požar.

Ö

ölçmek, -er *gl. (-i)* **1.** (iz)mjeriti, premjeriti, premjeravati. **2.** odmjeriti, odmjeravati, dobro promisliti. - **ölçüp biçmek** detaljno, temeljno razmisliti, promisliti.

ölçü *im.* **1.** mjerenje, premjeravanje. **2.** jedinica mjere. **3.** veličina, dimenzija. **4.** mjera. **5.** v. ölçüt. **6. fig.** vrijednost, značaj. **7.** odmjerenost, umjerenost. - **almak** **1)** (iz)mjeriti, prejmeriti, premjeravati; **2)** uzeti, uzimati mjeru (o krojaču).

P

parçalı *prid.* **1.** koji je u dijelovima; koji je u komadima. **2.** montažno-demontažni dijelovi namještaja. - **bohça** raznobojna vreća napravljena od komada različitih materijala. - **gibi** koji je sastavljen od dijelova koji se međusobno ne uklapaju.

poyraz *im. grč.* **1.** sjeveroistočni vjetar. **2.** sjeverni pravac.

pus *im.* **1.** izmaglica. **2. bot.** mašak na voću. **3.** mahovina. **4.** krasta, korica (na vimenu pojedinih životinja).

R

rüzgâr *im. pers.* **1.** vjetar. - **almak** biti izložen vjetru. - **çizelgesi** *meteor.* anemometar, sprava za određivanje brzine vjetra. - **dalgaları** udari vjetra. - **uyarısı** upozorenje za vjetar. - **yükü** jačina udara vjetra.

rüzgârlı *prid.* vjetrovit; izložen vjetru.

S

sağanak, **+ğ** *im.* provala oblaka, pljusak. - **geçişi** nalet pljuska. - **yağışlı** sa pljuskovima.

sarı **I.** *im.* žuta boja. **II.** *prid.* **1.** žut. **2.** blijed. - **renk kodu** žuti meteoalarm.

sel *im. ar.* **1.** bujica, poplava. **2.** *fig.* masa, mnoštvo, svjetina. **3.** *fig.* teška situacija koja ostavlja dubok trag. - **gibi akmak** **1)** teći bujicom. (-*t*) - **götürmek** **1)** liti (o kiši); **2)** biti teško prohodan uslijed jake kiše (o putevima). (-*t*) - **götürmek** preplaviti (neko mjesto).

sıcaklık, **+ğ** *im.* **1.** vrelina, žega. **2.** toplota; temperatura. **3.** najtoplija prostorija u hamamu. **4.** *fig.* toplina, srdačnost, ljubaznost. - **dalgaları** toplotni valovi. - **düşüşü** pad temperature. - **seviyesi** relativna temperatura. - **sıfır derecenin altında** - temperatura ispod nule.

sıcaklıkölçer *im. fiz.* termometar.

sis *im. geog.* magla.

sislenmek *gl.* spustiti se, spuštati se (o magli), (za)magliti se.

sisli *prid.* maglovit; magličast.

soğuk, **+ğ** **I.** *im.* hladnoća. **II.** *prid.* **1.** hladan; supr. sıcak. **2.** hladan, uzdržan. **3.** *fig.* neosjetljiv; ravnodušan. **4.** antipatičan. **5.** frigidan. - **almak** prehladiti se, nazepsti. - **çıkmak** zahladnjati o vremenu. - **dalgası** *meteor.* val hladnoće.

soğuma *gl. im od soğumak*, hlađenje, zahladnjenje, rashlađivanje; postajanje ravnodušnim, gubljenje interesovanja.

soğumak *gl.* **1.** (o)hladiti se, (ras)hladiti se; zahladnjati, posta(ja)ti hladnije. **2.** (-*dan*) *fig.* (o)hladiti se, posta(ja)ti ravnodušan, (iz)gubiti interesovanje.

su, **+yu** *im.* **1.** voda. **2.** bujica; rijeka; jezero; more. **3.** sok od voća ili povrća. **4.** mirišljava esencija. - **baskını** poplava. (-**1**) - **basmak** poplaviti. - **birikintisi** nakupina vode. - **düzeyi** nivo vode. - **kathğı** - kišnica. - **taşkı** bujica.

Ş

şiddetli *prid.* **1.** snažan, jak. **2.** brz, isp. hızlı. **3.** žestok, silovit, pomaman. - **fırtına** *meteor.* olujni vjetar prema Boforovoj skali.

şimşek, **+ğ** *im.* **1.** munja. **2.** sijanje; sjaj, bljesak. - **çakmak** **1)** (za)sijevati; **2)** preterano (za)sijati, (za)cakliti. - **gibi** poput munje, munjevito. - **leri üstüne çekmek** biti meta oštih kritika.

šimšeklenme *gl. im. od šimšeklenmek*, sijevanje.

šimšeklenmek *gl. (za)sijeovati; isp. šimšek* čakmak (pod šimšek).

T

tahmin *im. ar. 1. nagađanje, pogađanje. 2. procjena; isp. kestirim. 3. pretpostavka. - edilmek/olunmak 1) biti pretpostavljen; 2) biti procenjen. (-i) etmek 1) predviđjeti, predviđati, pretpostaviti, pretpostavljati; 2) procijeniti, procjenjivati, prosuditi, prosuđivati.*

tahminci *im. prognozer, prognostičar. tahmencilik, +ği im. prognostika.*

taşkın I. prid. 1. nabujao, koji se izlio iz korita, koji plavi, koji preliva. 2. pretjeran, preobilan, prekomejran. II. im. bujica, poplava.

taşkınca I. prid. malo nabujao. II. pril. pretjerano, preobilno, prekomjerno.

taşma 1. gl. im. od taşmak, izlivanje, prelivanje; plavljenje; višenje; nalažanje u velikom broju; praskanje od bijesa. 2. izliv, izlivanje, plavljenje, poplava. – **noktası** - tačka izlivanjevanja.

tipi *im. snježna oluja, mećava, vijavica.*

toz I. im. 1. prašina. 2. prah, prašak. II. prid. prašinast, koji je u prahu; mljeven. – taşınımı - prašina u zraku.

turuncu *pers. + ar. I. im. narandžasta boja. II. prid. koji je te boje. – renk kodu* narandžasti meteoalarm.

Y

yağış im. 1. meteor. padavina. 2. količina snijega i kiše koja je pala. 3. kiša. - düzeni srednja, prosječna količina padavina. - **göstergesi** instrument koji pokazuje i mjeri količinu padavina, kišomjer, pluviometar. - **miktarı** – količina padavina. - **haritası** karta koja pokazuje vrstu i gustinu padavina prema oblastima, kišna karta.

yağışlı *prid. kišovit, kišan; prilično kišovit. – geçmek* – proći s padavinama.

yağışölçer im. pluviometar, kišomjer.

yağışsız *prid. bez padavina, sušan.*

yağışsızlık, +ğı im. sušno vrijeme, suša.

yağmur im. 1. kiša. 2. fig. velika količina, obilje, izobilje. - bulutu kišni oblak. – **geşişi** nalet kiše. – **miktarı** količina kiše. – **yağmak** padati (o kiši).

yağmurlu *prid. kišovit. – geçmek* proći kišovito.

yerel *prid. 1. mjesni, lokalni. 2. astr. lokalni. 3. meteor. lokalni (o pljusku i sl.)*

yıldırım I. im. munja; grom. II. pril. munjevito. – gibi munjevito. - **siperi** gromobran.

yıldırımkıran im. gromobran.

yıldırımlı im. grmljavina.

yıldırımlik, +**ğı** *im.* gromobran.

yıldırımsavar *im.* gromobran.

yüksek, +**ği** *I. prid.* **1.** visok. **2.** uzdignut. **3.** povišen. **4.** viši, vrhovni. **5.** pretjeran, prekomjeran. **6.** čestit, pošten. **7.** koji je na vrhu u društvu po parama, slavi i sl. **8.** visok, gromak (o glasu). - **basınç** *meteor.* - visok (atmosferski) pritisak. - **kar örtüsü** visok snježni pokrivač. - **nem** visoka vlažnost. - **sıcaklık** visoka temperatura

Z

zirai *prid. ar.* zemljoradnički, ratarski; poljoprivredni; isp. Tarımsal - **don** mraz koji nanosi štetu poljoprivrednim kulturama. - **işletme** zemljoradnička, poljoprivredna zadruga.

ZAKLJUČAK

Nakon praćenja prognoze tokom pet mjeseci, sakupili smo 194 pojma koji se odnose na vremenske prilike u turskom jeziku. Ovdje smo ih pokazali navodeći rečenice u kojima se pojavljuju u izvornom obliku na turskom jeziku i u prevodu na bosanski jezik. Očekivano, s obzirom na kišnu godinu, najviše je pojmova koji se odnose na kišu, što ukazuje na to da je to bila svakako dominantna vremenska prilika u tom periodu. Također, primjeri pokazuju da se više koristi riječ *yağış* (padavina) nego *yağmur* (kiša). Najzastupljeniji pojmovi su bili *sağanak* (pljusak), *yağış* (padavina), *sağanak geçişi* (nalet pljuska), *yağmur geçişi* (nalet kiše), *bulutlu* (oblačno) ali i oni koji se odnose na poplavu.

U jednom dijelu mjeseca marta, vremenske prilike su dovele do suše u Turkiye. U takvim situacijama, važno je obratiti pažnju na izraze i pojmove koji se odnose na sušu zbog njihove relevantnosti u tom periodu godine jer je vrijeme sjetve. S toga se u ovom radu susrećemo sa terminima *kuraklık* (suša), *orta kurak* (suša srednjeg stepena), *olağanüstü kuraklık* (ekstremna suša), itd.

S druge strane, pojmovi koji se odnose na sunčano i lijepo vrijeme su najmanje zastupljeni. U ovom radu je praćeno stvarno stanje te je pojmovnik sačinjen prema stanju na terenu. Inače, u arhivima se mogla naći terminologija za lijepo vrijeme. Kao što znamo da sunčano i lijepo vrijeme nije bilo tako često tokom ovog perioda jasno nam je zašto je tako. Primjeri vezani uz sunčano vrijeme uključuju izraze poput *güneşli* (sunčano), *açık hava* (vedro vrijeme), *ılık hava* (toplo vrijeme).

Neki od najzanimljivijih primjera su bili *zirai don* – mraz koji nanosi štetu poljoprivrednim kulturama što se na bosanskom jeziku izražava rečeničnom konstrukcijom, zatim termini za razne vrste poplava, imena vjetrova ali i frazemi (pod frazemima se podrazumijevaju i sintagme, kao što stoji u predavanju da neke lingvističke škole koriste taj termin za sintagmu) poput *kayda deđer bir bulutlanma yok* (nema značajnijeg naoblaćenja), *birkaç derecelik sıcaklık düşüşü* (pad temperature od nekoliko stepeni), *mevsim normallerin altında/üzerinde* (ispod/iznad okvira normalnih vrijednosti za godišnje doba), itd.

Ova raznolikost primjera pruža nam detaljan, premda ne i sveobuhvatan, uvid u različite izraze i frazeologizme koji se koriste za izražavanje vremenskih prilika u turskom jeziku. Također nam pomaže razumjeti kako se ovi izrazi koriste u svakodnevnim razgovorima te kako se turski jezik prilagođava specifičnim vremenskim uvjetima.

LITERATURA

1. Bayhan, Şakir, *Boşnakça – Türkçe Deyimler Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2018, 277 str.
2. Đinđić, Marija, *Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük*, TDK, Ankara, 2014, 1527 str.
3. Čaušević, Ekrem, *Gramatika suvremenog turskog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1996,
4. Čaušević, Ekrem; Kerovec, Barbara, *Turski i hrvatski u usporedbi i kontrastiranju: Sintagma i jednostavna rečenica*, 319 str.
5. Eriksen, Pål; Kittilä, Seppo i Kolehmainen, Leena, „The linguistics of weather. Cross-linguistic patterns of meteorological expressions“, *Studies in Language (Online)* 34:3 (2010) John Benjamins Publishing Company, 565-601 str.
6. Matešić, Josip, *Frazeološki rječnik hrvatskog ili sprskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1982, 825 str.
7. Menac, Antica; Fink – Arsovski, Željka; Venturin, Radomir, *Hrvatski frazeološki rječnik*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2003. 825 str.
8. Thi Thom, Tran, *A Discourse Analysis Of The Weather Forecasts In English And Vietnamese* (Sažetak magistarske teze na engleskom jeziku), Univerzitet u Danangu, Vijetnam, 2011. 14. str.

Izvori za korpus:

9. Novine „*Hürriyet*“
10. Novine „*Sözcü*“
11. Novine „*Sabah*“
12. Novine „*Cumhuriyet*“
13. Web portal „*CNN Türk*“ (datum i vrijeme pristupa: 30.3. 2023. 10:42h)
14. Web portal „*En Son Haber*“ (datum i vrijeme pristupa: 20.3.2023. 21:12h)
15. Web portal „*Haber Türk*“ (datum i vrijeme pristupa: 13.5.2023. 14:23h)
16. Uživo prijenos TV kuće *NTV*
17. Uživo prijenos TV kuće *CNN Türk*

18. Službeni račun Meteorološkog zavoda Republike Turkiye na društvenoj mreži X:
https://twitter.com/meteoroloji_twi/status/1637663194985508864?cxt=HHwWgMC97fj_krotAAAA (datum i vrijeme pristupa: 20.3.2023. 21:16h)

Internet izvori:

<https://www.enciklopedija.hr/> (datum i vrijeme pristupa: 18.11.2023. 18:31h)

<https://www.fhmzbih.gov.ba/latinica/ZRAK/AQI-metodologija.php> (datum i vrijeme pristupa: 10.12.2023. 15:22h)

<https://www.mgm.gov.tr/FILES/genel/makale/beaufort.pdf> (datum i vrijeme pristupa: 18.1.2024. 10:32h)

<https://www.turksail.com/amator-denizci-kosesi/292-bofor-tablosu> (datum i vrijeme pristupa: 18.1.2024. 10:40h)

<https://www.denizcilikbilgileri.com/ruzgar-yonleri-ve-beaufort-skalasi/> (datum i vrijeme pristupa: 18.1.2024. 10:45h)

https://oh.geof.unizg.hr/SOLSTEL/images/dissemination/public_lectures/2017_04-FZ-Hvar-Calogovic.pdf (datum i vrijeme pristupa: 18.1.2024. 10:52h)